

Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan unionin ja Australian välillä lentoliikenteenharjoittajien Euroopan unionista peräisin olevien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kesäkuussa 2008 Euroopan unionin ja Australian välillä tehdyn sopimuksen lentoliikenteenharjoittajien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle.

Sopimus koskee niitä edellytyksiä ja puitteita, joiden mukaisesti lentoliikenteenharjoittajat antavat Australian tullilaitoksen käyttöön Australian lainsäädännön edellyttämät matkustajarekisteritiedot Euroopan unionista Australiaan ja Australiasta Euroopan unioniin matkustavista henkilöistä. Sopimuksen tarkoituksena on estää ja torjua terrorismia ja siihen liittyvää rikollisuutta sekä muuta vakavaa kansainvälistä rikollisuutta,

kunnioittaen samalla perusoikeuksia ja -vapauksia sekä erityisesti yksityisyyden suojaa ja tietosuojaa.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan Euroopan unionin ja Australian välillä. Sopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen saattaneensa voimaantulon edellyttämät sisäiset menettelynsä päätökseen. Sopimusta sovelletaan väliaikaisesti sen allekirjoittamisesta lähtien.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Kansainväliset sopimukset ja kansallinen lainsäädäntö.....	3
Euroopan neuvoston tietosuojasopimus.....	3
Tietosuojadirektiivi.....	4
Kolmannen pilarin tietosuojapuitepäätös.....	4
Ehdotus neuvoston puitepäätökseksi matkustajarekisterin käytöstä lainvalvontatarkoituksiin.....	4
Kansallinen lainsäädäntö.....	4
2.2 Käytäntö.....	5
3 EUROOPAN YHTEISÖN JA EUROOPAN UNIONIN TOIMIVALTA SOPIMUKSEN KATTAMALLA ALALLA.....	5
4 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	6
5 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	7
6 ASIAN VALMISTELU.....	7
6.1 Sopimusneuvottelut.....	7
6.2 Esityksen valmistelu Suomessa.....	8
6.3 Väliaikainen soveltaminen.....	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1 SOPIMUSVELVOITTEEN SISÄLTÖ.....	10
1.1 Sopimuksen johdanto ja artiklamääräykset.....	10
1.2 Sopimuksen liite.....	13
2 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	16
3 VOIMAANTULO.....	17
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	17
LAKIEHDOTUS.....	20
Laki Euroopan unionin ja Australian välillä lentoliikenteenharjoittajien Euroopan unionista peräisin olevien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.....	20
SOPIMUSTEKSTI.....	21
LIITE.....	31

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esitys sisältää ehdotuksen Euroopan unionin (EU) ja Australian välillä lentoliikenteenharjoittajien PNR- eli matkustajarekisteritietojen (PNR, *Passenger name record*) käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle tehdyn sopimuksen hyväksymisestä. Sopimuksella (jäljempänä PNR-sopimus) lentoliikenteenharjoittajat veloitetaan siirtämään Australian tullilaitokselle Australiaan, Australiasta tai Australian kautta matkustavien henkilöiden PNR-tietoja käytettäväksi terrorismin ja siihen liittyvän rikollisuuden sekä muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden estämisessä ja torjunnassa. Australia sitoutuu takaamaan riittävän tietosuojan tason tullilaitokselle toimitetuille tiedoille.

EU on tehnyt PNR-sopimuksen myös Yhdysvaltojen kanssa (Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen sopimus lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen turvallisuusministeriölle, SopS 18 ja 19/2008), jota on sovellettu väliaikaisesti sen allekirjoittamisesta lukien. Euroopan yhteisö on puolestaan tehnyt matkustajatiетоjen ja matkustajarekisteritietojen käsittelemistä koskevan sopimuksen Kanadan kanssa (Euroopan yhteisön ja Kanadan hallituksen välinen sopimus ennalta annettavien matkustajatiетоjen ja matkustajaluettelotietojen käsittelystä, EUVL L 82 2006, 21.3.2006, s. 15).

EU:n ja Australian välinen PNR-sopimus allekirjoitettiin Brysselissä 30 päivänä kesäkuuta 2008. EU:n neuvosto teki päätöksen sopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (jäljempänä EU-sopimus, SEU) 24 (yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka) ja 38 (poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa) artiklan nojalla. Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Suomessa lainsäädännön alaan, Suomi on antanut kymmenen muun EU:n jäsenvaltion tavoin SEU 24 artiklan 5 kohdan mukaisen ilmoituksen siitä, että

Suomen on noudatettava valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä ennen kuin sopimus voi tulla Suomea sitovaksi. Sopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen saattaneensa voimaantulon edellyttämät sisäiset menettelynsä päätökseen. Sopimus on voimassa seitsemän vuotta ja sitä sovelletaan väliaikaisesti sen allekirjoittamisesta lukien.

Sopimus ehdotetaan saatettavaksi voimaan sekamuotoisella voimaansaattamislailla.

2 Nykytila

2.1 Kansainväliset sopimukset ja kansallinen lainsäädäntö

Euroopan neuvoston tietosuojasopimus

Euroopan neuvoston yleissopimuksessa yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä vuodelta 1981 (SopS 35 ja 36/1992), jäljempänä tietosuojasopimus, määritellään ne tietosuojan peruseriaatteet, jotka sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan lainsäädännössään yksityisyyden suojaamiseksi henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä. Kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat sitoutuneet Euroopan neuvoston tietosuojasopimukseen. Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1985 ja Suomen osalta 1 päivänä huhtikuuta 1992. Sopimus ei sisällä määräyksiä henkilötietojen siirtämisestä valtioille, jotka eivät ole sen sopimuspuolia.

Tietosuojasopimuksen valvontaviranomaisia ja maan rajan yli tapahtuvaa tietojensiirtoa koskeva lisäpöytäkirja yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä vuodelta 2001, jäljempänä lisäpöytäkirja, sisältää määräykset henkilötietojen luovuttamisesta sellaisille valtioille ja organisaatioille, joita tietosuojasopimuksen määräykset eivät koske.

Lisäpöytäkirja tuli kansainvälisesti voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2004, mutta

kaikki Euroopan neuvoston jäsenvaltiot eivät ole siihen vielä sitoutuneet. EU:n jäsenvaltioista 22 on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan ja 15 on sitoutunut siihen. Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan marraskuussa 2001, mutta ei ole siihen vielä sitoutunut. Lisäpöytäkirjan mukaan henkilötietoja voidaan siirtää valtiolle tai organisaatiolle, jota tietosuojasopimuksen määräykset eivät koske ainoastaan silloin, kun kyseinen valtio tai organisaatio takaa tietojen siirrolle riittävän tietosuojan tason.

Tietosuojadirektiivi

Euroopan parlamentti ja EU:n neuvosto antoivat lokakuussa 1995 direktiivin yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (95/46/EY, EYVL N:o L 281, 23.11.1995, s. 31), jäljempänä tietosuojadirektiivi. Tietosuojadirektiivin pohjana on Euroopan neuvoston tietosuojasopimus, jota direktiivi tämentää.

Tietosuojadirektiivi sisältää EU:n I pilarin puiteissa noudatettavat perussäännökset henkilötietojen käsittelystä. Direktiivi sisältää muun muassa säännökset henkilötietojen siirrosta EU:n ulkopuolelle. Useimmat EU:n jäsenvaltiot ovat noudattaneet direktiivin periaatteita myös muiden pilarien alalla tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä soveltaen kuitenkin direktiivin mahdollistamia poikkeuksia.

Tietosuojadirektiivin mukaan henkilötietojen siirto EU:n ulkopuolelle, eli niin sanottuun kolmanteen maahan, on sallittu pääsääntöisesti ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso. Tietoja voidaan siirtää muun muassa myös, jos asianomainen on yksiselitteisesti antanut suostumuksensa tietojen siirtoon. Kolmannessa maassa taattavan tietosuojan tason riittävyyttä on arvioitava kaikkien tiettyyn siirtoon tai siirtojen ryhmään liittyvien olosuhteiden osalta. Erityisesti on otettava huomioon tietojen luonne, suunnitellun käsittelyn tai suunniteltujen käsittelyjen tarkoitus ja kestoaika, alkuperämaa ja lopullinen kohde, kyseisessä kolmannessa maassa voimassa olevat yleiset tai alakohtaiset oikeussäännöt sekä ammattisäännöt ja maassa noudatettavat turvatoimet.

Kolmannen pilarin tietosuojapuitepäätös

EU:n neuvoston 27 päivänä marraskuuta 2008 tehty puitepäätös rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta (2008/977/YOS, EUVL N:o L 350, 30.12.2008, s. 60, jäljempänä III pilarin tietosuojapuitepäätös) ei sisällä säännöksiä yksityisten, kuten lentoliikenteenharjoittajien, oikeudesta tai velvollisuudesta luovuttaa henkilötietoja.

Ehdotus neuvoston puitepäätökseksi matkustajarekisterin käytöstä lainvalvontatarkoituksiin

EU:n komissio julkisti 6 päivänä marraskuuta 2007 ehdotuksensa neuvoston puitepäätökseksi matkustajarekisterin käytöstä lainvalvontatarkoituksiin (KOM (2007) 654 lopullinen). Ehdotuksessa säädetään lentoliikenteenharjoittajien velvollisuudesta asettaa kansainvälisten lentojen PNR-tiedot jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten saataville terrorismirikosten ja järjestäytyneen rikollisuuden estämiseksi ja torjumiseksi sekä siitä, miten nämä viranomaiset keräävät kyseisiä tietoja ja vaihtavat niitä keskenään. Komission ehdotus eurooppalaiseksi PNR-järjestelmäksi ei koske EU:n sisäisiä lentoja, ellei lento ole osa kansainvälistä lentoa.

Eduskuntaa informoitiin komission ehdotuksesta 14 päivänä helmikuuta 2008 U-kirjelmällä (U 3/2008 vp) sekä asian käsittelystä neuvostossa 16 päivänä lokakuuta 2008 ja 10 päivänä joulukuuta 2008 päivätyillä jatkokirjeillä.

Kansallinen lainsäädäntö

Suomen kansallinen lainsäädäntö on saatettu vastaamaan tietosuojadirektiiviä 1 päivänä kesäkuuta 1999 voimaan tulleella henkilötietolain (523/1999). Henkilötietojen siirtoa koskevia säännöksiä on täydennetty vuonna 2000 henkilötietolain muutoksella (986/2000). Tietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevat edellytykset ovat samat kuin tietosuojadirektiivissä.

Henkilötietolaki on yleislaki ja soveltamisalaltaan laajempi kuin tietosuojadirektiivi.

Lain 2 §:n 1 momentin mukaan henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava, mitä henkilötietolaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Henkilötietolakia, mukaan lukien henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevat säännökset, sovelletaan siten lähtökohtaisesti kaikessa toiminnassa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn riippumatta siitä, minkä pilarin alle toiminta EU:ssa kuuluu. Lähtökohtaisena edellytyksenä henkilötietojen siirrolle EU:n jäsenvaltioiden alueen tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle on, että kyseisessä maassa taataan tietosuojan riittävä taso. Tietoja voidaan siirtää myös muun muassa silloin kun rekisteröity on antanut yksiselitteisen suostumuksensa siirtoon.

2.2 Käytäntö

Suomalaiset lentoliikenteenharjoittajat eivät tällä hetkellä tarjoa suoria lentoja Australiaan. Esimerkiksi Finnair myy yhteistyökumppaniensa operoimia jatkoyhteyksiä Australiaan, jolloin yhteistyökumppani toimittaa PNR-tiedot Australian viranomaisille.

3 Euroopan yhteisön ja Euroopan unionin toimivalta sopimuksen kattamalla alalla

Puheenjohtajalle annetun neuvottelumandaatin oikeusperustana käytettiin SEU 24 (yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka) ja 38 artiklaa (poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa). SEU 24 artiklan mukaan EU:n neuvosto voi kyseisillä aloilla valtuuttaa puheenjohtajavaltion, tarvittaessa komission avustamana, neuvottelemaan sopimuksia yhden tai useamman valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa. Tällaiset sopimukset tekee neuvosto puheenjohtajavaltion suosituksesta (1 kohta).

Yksimielisyyttä edellyttävissä asioissa SEU 24 artiklan perusteella tehdyt sopimukset tehdään yksimielisesti (2 kohta). Artiklan 3 kohdan mukaan päätökset yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan täytäntöön panemiseksi tehdään määränemmistöllä. Artiklan

4 kohdan mukaan samoja määräyksiä sovelletaan kuitenkin myös EU-sopimuksen VI osastossa (poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa) määrättyihin asioihin. Artiklan 5 kohdan mukaan sopimus ei sido jäsenvaltiota, joka ilmoittaa neuvostossa, että sen on noudatettava valtiosääntönsä mukaisia menettelyjä. Muut jäsenvaltiot voivat kuitenkin sopia, että sopimusta sovelletaan väliaikaisesti. Artiklan 6 kohdassa määrätään, että artiklassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti tehdyt sopimukset sitovat unionin toimielimiä.

SEU 24 artiklan perusteella unionille myönnetyn sopimuksentekovallan voidaan tulkita merkitsevän sitä, että unionille on neuvoston päätöksessä tarkoitettussa tapauksessa myönnetty kelpoisuus sopimuksen tekemiseen kyseessä olevan kolmannen valtion kanssa. Periaatteessa olisi siis ollut mahdollista sopia tietojen siirroista Australian kanssa tämän ja EU:n jäsenvaltioiden välisillä kahdenvälisillä sopimuksilla tai muuttamalla EU:n jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä. Tällöin vaarana olisi kuitenkin ollut, että Eurooppaan syntyisi useita PNR-tietojen luovutuksia koskevia, toisistaan poikkeavia tietosuojajärjestelyjä. Tästä syystä päätettiin pyrkiä unionin tasolla neuvoteltavaan sopimukseen.

SEU 38 artikla sisältää viittaussäännöksen, jonka mukaan SEU 24 artiklassa tarkoitettuihin sopimuksiin voi sisältyä määräyksiä EU-sopimuksen VI osastoon kuuluvista aloista. Jos SEU 24 artiklan mukaisesti neuvoteltuun sopimukseen sisältyy määräyksiä poliisiyhteistyöstä tai oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa, tarvitaan oikeusperustaksi myös SEU 38 artikla.

EU:n ja Australian välisen PNR-sopimuksen 11 artiklan 2 kohta sisältää viittauksen valmisteltavana olevaan Euroopan unionin omaan PNR-järjestelmään, joka on tarkoitus toteuttaa poliisi- ja oikeusviranomaisten välisen yhteistyön puitteissa. Kapaleen mukaan sopimuspuolet voivat tarkastella uudelleen sopimusehtoja, jos PNR-järjestelmä pannaan täytäntöön Euroopan unionissa ja jos ja kun uudelleentarkastelu edistää Euroopan unionin PNR-järjestelmän toimintaa. Lisäksi sopimuksen osana olevan liitteen 27 kohdassa on maininta poliisiyh-

teistyön ja oikeudellisen yhteistyön edistämisestä. Sopimuksen johdanto-osan kolmannessa kappaleessa osapuolet "tunnustavat, että yleisen turvallisuuden varmistamiseksi ja lainvalvontatarkoituksia varten olisi laadittava säännöt, jotka koskevat lentoliikenteenharjoittajien Euroopan unionista peräisin olevien PNR-tietojen siirtämistä Australian tullilaitokselle". Oikeusperusta-arvion kannalta ratkaisevaa on kuitenkin sopimuksen operatiivisten artiklojen sisältö. Sopimuksen operatiivisten artiklojen sisällön perusteella vaikuttaisi siltä, ettei SEU 38 artiklan käytölle päätöksen toisena oikeusperustana ole suoranaista tarvetta. Toisaalta oikeusperustan valinnalla ei sopimusneuvotteluissa ole vaikutusta sopimuksen neuvottelemisessa ja tekemisessä noudatettavaan menettelyyn. SEU 38 artiklan lisäämisellä voi kuitenkin olla vaikutuksia komission asemaan ja EY-tuomioistuimen toimivaltaan.

Tuomioistuimella ei lähtökohtaisesti ole unionin II pilarin alalla toimivaltaa. III pilarin alalla tuomioistuimella on rajattua toimivaltaa. SEU 35(6) artiklan mukaan yhteisön tuomioistuimella on toimivalta tutkia puitepäätöksen tai päätöksen laillisuus jäsenvaltion tai komission kanteesta, jonka perusteena on toimivallan puuttuminen, olennaisen menettelymääräyksen rikkominen, EU-sopimuksen tai sen soveltamista koskeva oikeussäännön rikkominen tai harkintavallan väärinkäyttö. Näin ollen voidaan katsoa, että jos sopimuksen hyväksymisen oikeusperustana käytetään SEU 24 artiklan lisäksi myös SEU 38 artiklaa, on mahdollista, että sopimuksen hyväksymiseen liittyvää neuvoston päätöstä vastaan voitaisiin nostaa kumoamiskanne. Kysymys tuomioistuimen toimivallasta EU-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien sopimusten tulkinnassa on kuitenkin tulkinnanvarainen, sillä silloinkin, kun oikeusperustana käytetään EU-sopimuksen VI osaston alaan liittyvää 38 artiklaa, toisena oikeusperustana on 24 artikla, joka sisältää neuvottelua koskevat menettelysäännöt.

Yllä esitetyin perustein voidaan katsoa, ettei ole varsinaista estettä sille, että neuvoston hyväksymispäätöksen oikeusperustana käytetään SEU 24 ja 38 artiklaa aikaisempien neuvotteluvaltuuden antamista koskevien päätösten tavoin. Vaikka aiempi käytäntö ei EU-

oikeuden mukaan riitä osoittamaan, että ehdotettu menettely olisi EU-oikeuden mukainen, on syytä todeta, että sopimuksen allekirjoittamista koskeva päätös on tehty neuvotteluvaltuutuksen tavoin molempien oikeusperustojen nojalla, kuten tehtiin EU:n ja Yhdysvaltojen PNR-sopimuksen osalta (Lentoyhtiöiden PNR-tietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle tehdyn EU:n ja Yhdysvaltojen välisen sopimuksen allekirjoittamisesta tehty neuvoston päätös 2007/551/YUTP/YOS, EUVL N:o L 204, 4.8.2007, s. 16).

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on hankkia eduskunnan hyväksyminen EU:n ja Australian väliselle PNR-sopimukselle. Sopimus koskee niitä edellytyksiä ja puitteita, joiden mukaan sellaiset lentoliikenteenharjoittajat, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai joilla on siellä käsiteltäviä PNR-tietoja, antavat Australiasta, Australiaan tai Australian kautta matkustavien henkilöiden PNR-tietoja Australian tullilaitokselle. Sopimuksen tavoitteena on estää ja torjua terrorismia ja siihen liittyvää rikollisuutta sekä muuta vakavaa kansainvälistä rikollisuutta. Suomen kansallinen hyväksyminen on omalta osaltaan edellytys sille, että EU:n neuvosto voi tehdä SEU 24 ja 38 artiklaan perustuvan päätöksen sopimukseen sitoutumisesta.

Sopimuksessa EU sitoutuu varmistamaan, että lentoliikenteenharjoittajia ei estetä noudattamasta Australian lainsäädäntöä, joka liittyy sopimuksen mukaiseen EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen siirtoon Australian tullilaitokselle. Australian lainsäädännön mukaan maan tullilla on oikeus kansainvälisten lentoliikenteenharjoittajien matkustajarekistereitä (PNR) koskevaan riskinarviointiin ennen matkustajan saapumista Australiaan. Lainsäädännön tavoitteena on parantaa turvallisuutta Australian rajoilla sekä kansallista turvallisuutta. Lentoliikenteenharjoittajilla on velvollisuus antaa tulliviranomaisille mahdollisuus tutustua tiettyihin PNR tietoihin, mikäli ne on kerätty ja tallennettu lentoliikenteenharjoittajien automaattisiin varausjär-

jestelmiin. Jos liikenteenharjoittajat jättävät tiedot toimittamatta Australian viranomaisille, niille voidaan määrätä seuraamuksia Australiassa.

Australia sitoutuu käsittelemään PNR-tietoja oikeudellisesti velvoittavalla tavalla ja noudattamaan yksityiskohtaisia tietosuojasääntöjä, joilla taataan riittävä tietosuojan taso EU:sta luovutettaville PNR-tiedoille. EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa sovellettavan lainsäädännön mukaan henkilötietoja voidaan luovuttaa kolmanteen maahan lähtökohdaisesti vain, jos kyseinen kolmas maa takaa tietosuojan riittävän tason. Ilman sopimusta, jolla Australia takaa riittävän tietosuojan tason luovutettaville PNR-tiedoille, lentoliikenteenharjoittajat rikkoisivat tietoja luovuttaessaan EU:n jäsenvaltioiden tietosuojalainsäädäntöä, koska Australian yksityisyyden suojaa sääntelevä laki poikkeaa EU:ssa ja jäsenvaltioissa sovellettavasta henkilötietojen suojaa ja yksityisyyden suojaa koskevasta lainsäädännöstä.

Kyseessä on määräaikainen sopimus, joka on voimassa seitsemän vuotta sopimuksen alkuperäisestä, elleivät sopimuspuolet sovi sopimuksen korvaamisesta. Sopimuspuolilla on milloin tahansa oikeus päättää sopimus. Sopimusta voidaan tarkastella uudelleen neljän vuoden kuluttua.

Sopimuksen voimassaolon päättyessä tai kun sopimus muuten päätetään, EU:lta saatujen PNR-tietojen käsittelyä jatketaan sopimukseen sisältyvien tietosuojavaatimusten mukaisesti.

EU:n jäsenvaltioiden viranomaiset voivat keskeyttää PNR-tietojen siirron Australian tullilaitokselle, jos sopimuksen tietosuojavaatimuksia ei noudateta, tiedonsiirron jatkaminen aiheuttaa välittömän vaaran lentomatustajille ja on perusteltua olettaa, ettei tullilaitos viipyttä ratkaise asiaa.

Tietojen siirrossa Australian tullilaitokselle siirrytään kahden vuoden siirtymäajan kuluttua käyttämään ns. push- eli tarjontajärjestelmää, mikä tarkoittaa sitä, että lentoliikenteenharjoittajat itse luovuttavat PNR-tiedot Australian tullilaitokselle.

Sopimuksella ei poiketa Australian tai EU:n tai sen jäsenvaltioiden lainsäädännöstä.

Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ehdotetaan saatettavaksi voimaan

sekamuotoisella voimaansaattamislailla. Lakiin ehdotetaan otettavaksi asiasisältöinen säännös, jolla velvoitetaan lentoliikenteenharjoittajat käsittelemään ja siirtämään matkustajarekisteritietoja sopimuksen mukaisesti.

5 Esityksen vaikutukset

Suomessa toimivat lentoliikenteenharjoittajat eivät tällä hetkellä tarjoa suoria lentoja Suomen ja Australian välillä, vaan ainoastaan lentoja, joissa niiden ulkomaiset yhteistyökumppanit vastaavat Australian ja välilaskumaan välisestä lennosta. Koska sopimusta sovelletaan Australiaan, Australiasta tai Australian kautta matkustajalentoliikennettä harjoittavaan yhtiöön, ei PNR-sopimus aiheuta kustannuksia Suomessa toimiville lentoliikenteenharjoittajille. Taloudellisista kustannuksista voidaan tämän vuoksi esittää vain summittainen arvio. Kansainvälisen ilmakuljetusliiton IATA:n laskelmien mukaan PNR-tietojen lähettäminen yhdeltä matkustajalta maksaa 17 senttiä. Tätä lukua lentoliikenteenharjoittajat käyttävät laskiessaan tietojen lähettämisestä aiheutuvia kustannuksia. Tämä arvio kattaa vain tietojen lähettämisestä aiheutuvat kustannukset. PNR-järjestelmän rakentaminen, ohjelmointi ja ylläpitäminen aiheuttavat lentoliikenteenharjoittajille myös kustannuksia, joita on käytännössä mahdoton arvioida.

Ehdotuksella ei ole vaikutusta valtion talousarvioon.

6 Asian valmistelu

6.1 Sopimusneuvottelut

Komissio suositti 8 päivänä lokakuuta 2007, että neuvosto valtuuttaisi puheenjohtajansa neuvottelemaan komission avustamana Australian kanssa sopimuksen matkustajarekisteriin (PNR) sisältyvien tietojen käytöstä terrorismin ja siihen liittyvän kansainvälisen rikollisuuden sekä järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemisessä ja torjunnassa.

Neuvosto hyväksyi 28 päivänä helmikuuta 2008 neuvotteluohjeet, jotka pitäytyivät komission alun perin ehdottamien neuvotteluohjeiden puitteissa, mutta joita oli täyden-

netty muun muassa Suomen esittämällä tarkennuksilla ja lisäyksillä. Suomen aloitteesta neuvotteluohjeisiin oli otettu myös vaatimus siitä, että sopimukseen yksityisyyden suojaamiseksi otettavista suojaustoimenpiteistä oli sopimuksessa määrättävä siten, että ne sitovat oikeudellisesti Australian viranomaisia.

Neuvosto hyväksyi EU:n puolesta sopimuksen allekirjoittamisen 30 päivänä kesäkuuta 2008, jolloin sopimus myös allekirjoitettiin EU:n ja Australian puolesta Brysselissä (EUVL N:o L 213, 8.8.2008, s. 47).

6.2 Esityksen valmistelu Suomessa

Eduskunnalle annettiin tietoja komission suosituksesta neuvottelumandaatiksi E-kirjelmällä (E 100/2007 vp). Hallintovaliokunta antoi asiasta lausunnon (HaVL 29/2007 vp).

Eduskuntaa informoitiin neuvottelutuloksesta 29 päivänä toukokuuta 2008 U-kirjelmällä (U 29/2008 vp) sekä samana päivänä annetulla U-jatkokirjelmällä. Valtioneuvoston mukaan neuvottelutulos oli hyväksyttävissä ja Suomen oli tarpeen antaa SEU 24 artiklan 5 kohdan mukainen ilmoitus siitä, että Suomen on noudatettava valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä. Suuri valiokunta yhtyi 18 päivänä kesäkuuta 2008 antamassaan lausumassa hallintovaliokunnan lausunnon (HaVL 17/2008 vp) mukaisesti valtioneuvoston kantaan.

Ehdotus hallituksen esitykseksi on valmisteltu oikeusministeriössä yhdessä ulkoasiainministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot sisäasiainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Ilmailuhallinnolta, Tietosuojavaltuutetulta, Finnair Oyj:ltä, Blue1 Oy:ltä, Finnish Commuter Airlines Oy:ltä sekä Oy Air Finland Ltd:ltä. Lausunnot on otettu huomioon hallituksen esityksen viimeistelyssä.

6.3 Väliaikainen soveltaminen

Sopimusta valmisteltaessa otettiin huomioon EU:n ja Yhdysvaltojen välisen PNR-sopimuksen (SopS 18 ja 19/2008) yhteydessä havaittu todennäköisyys, että osa jäsenvaltioista joutuu noudattamaan SEU 24 artiklan

5 kohdassa tarkoitettuja menettelyjä ennen kuin EU:n neuvosto voi tehdä päätöksen sopimukseen sitoutumisesta. SEU 24 artiklan 5 kohdan mukaan sopimus ei sido jäsenvaltiota, jonka edustaja ilmoittaa neuvostossa, että kyseisen jäsenvaltion on noudatettava valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä. Muut neuvoston jäsenet voivat sopia, että sopimusta sovelletaan kuitenkin väliaikaisesti.

EU-sopimuksen kyseistä määräystä on muutettu viimeksi Nizzan sopimuksella (SopS 18 ja 19/2003). Sitä koskeneen hallituksen esityksen mukaan määräystä muutettiin siten, että muut neuvoston jäsenet voivat tällaisessa tilanteessa sopia, että sopimusta sovelletaan kuitenkin väliaikaisesti. Aikaisemman määräyksen mukaan muut neuvoston jäsenet voivat sopia, että sopimusta sovelletaan niihin väliaikaisesti. Muutoksen jälkeen soveltamista ei siten ole enää rajattu niihin jäsenvaltioihin, jotka eivät ole tehneet SEU 24 artiklan 5 kohdan mukaista ilmoitusta (HE 93/2001 vp – EV 214/2001 vp). Perustuslakivaliokunta katsoi, että tällainen järjestely on varsinkin laajentuneen unionin oloissa käytännön välttämättömyys. Valiokunta piti tämän järjestelyn mahdollistamata täysivaltaisuuden rajoitusta unionin jäsenvaltiolle vaikutukseltaan sillä tavoin vähäisenä, että se on sopusoinnussa perustuslain täysivaltaisuussäännösten kanssa (PeVL 38/2001 vp). Koska jo etukäteen oli tiedossa, että osa jäsenvaltioista joutuu turvautumaan SEU 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuun mahdollisuuteen noudattaa valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä, sisällytettiin sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta määräys sopimuksen 15 artiklaan ja unionin neuvosto teki päätöksen väliaikaisesta soveltamisesta 30 päivänä kesäkuuta 2008. Neuvoston päätökseen liitettiin lisäksi julistus, jossa todetaan, että jäsenvaltiot soveltavat tätä sopimusta, joka ei poikkea EU:n tai sen jäsenvaltioiden lainsäädännöstä eikä muuta sitä, väliaikaisesti kunnes sopimus tulee voimaan, hyvässä uskossa sekä voimassa olevan kansallisen lainsäädäntönsä puitteissa. Vastaavatyypinen julistus annettiin myös EU:n ja Yhdysvaltojen välisen PNR-sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä. Sopimusta on siten sovellettu väliaikaisesti 30 päivästä kesäkuuta 2008 lukien.

EU:n jäsenvaltioista Suomen lisäksi Belgia, Tšekin tasavalta, Saksa, Espanja, Irlanti, Latvia, Unkari, Malta, Alankomaat ja Puola tekivät EU:n ja Australian PNR-sopimusta koskevan SEU 24 artiklan 5 kohdan mukaisen ilmoituksen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimusvelvoitteen sisältö

1.1 Sopimuksen johdanto ja artiklamääräykset

Johdanto. Sopimuksen johdannon 1 kappaleessa todetaan sopimuspuolten halu estää ja torjua tehokkaasti terrorismia ja siihen liittyvää rikollisuutta sekä muuta vakavaa, luonteeltaan kansainvälistä rikollisuutta mukaan lukien järjestäytynyt rikollisuus.

Sopimuksen johdannon 2 kappaleessa sopimuspuolet toteavat, että tietojenvaihto on olennainen osa terrorismin ja siihen liittyvän rikollisuuden sekä muun vakavan luonteeltaan kansainvälisen rikollisuuden, mukaan lukien järjestäytynyt rikollisuus, torjuntaa. Osapuolet toteavat myös PNR-tietojen käytön olevan tärkeä väline tässä yhteydessä.

Johdannon kolmannessa kappaleessa sopimuspuolet tunnustavat, että yleisen turvallisuuden varmistamiseksi ja lainvalvontatarkeitua varten olisi laadittava säännöt, jotka koskevat lentoliikenteenharjoittajien EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen siirtämistä Australian tullilaitokselle.

Neljännessä kappaleessa tunnustetaan, että on tärkeää estää ja torjua terrorismia ja siihen liittyvää rikollisuutta sekä muuta vakavaa, luonteeltaan kansainvälistä rikollisuutta, mukaan lukien järjestäytynyt rikollisuus, kunnioittaen samalla perusoikeuksia ja -vapauksia sekä erityisesti yksityisyyden suojaa ja tietosuojaa.

Johdannon viidennessä kappaleessa todetaan EU:n ja Australian tietosuojaa koskevan lainsäädännön sekä sitä koskevien menettelytapojen ja periaatteiden yhteinen perusta sekä se, että näiden periaatteiden täytäntöönpanossa mahdollisesti ilmenevien erojen ei pitäisi estää EU:n ja Australian välistä yhteistyötä käsillä olevan sopimuksen mukaisesti.

Johdannon kuudennessa kappaleessa sopimuspuolet ottavat huomioon kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 17 artiklan, jossa määrätään oikeudesta yksityisyyteen ja seitsemännessä kappaleessa SEU 6 artiklan 2 kohdan, jossa määrätään perusoikeuksien

arvossa pitämisestä ja erityisesti yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa koskevista perusoikeuksista.

Kahdeksannessa kappaleessa otetaan huomioon Australian asianomainen lainsäädäntö.

Yhdeksännessä kappaleessa sopimuspuolet panevat merkille EU:n sitoumuksen varmistaa, että varausjärjestelmiä, lähtöselvitysjärjestelmiä ja/tai EU:ssa käsiteltyjä PNR-tietoja käyttäviä lentoliikenteenharjoittajia ei estetä noudattamasta Australian lainsäädäntöä, joka liittyy sopimuksen mukaiseen EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen siirtoon Australian tullilaitokselle.

Johdannon kymmenennessä kappaleessa vahvistetaan, että sopimus ei muodosta ennakkotapausta EU:n ja Australian välisille tai jommankumman sopimuspuolen ja jonkin toisen valtion välisille, EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen tai muunlaisten tietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä tulevaisuudessa käytäville keskusteluille tai neuvotteluille.

Johdannon yhdennessätoista kappaleessa sopimuspuolet ilmoittavat pyrkivänsä tehostamaan ja edistämään yhteistyötään EU-Australia-kumppanuuden hengessä.

1 artikla. Määritelmät. Artikla sisältää sopimuksessa käytettyjen käsitteiden määritelmät. ”Lentoliikenteenharjoittajilla” tarkoitetaan lentoliikenteenharjoittajia, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä PNR-tietoja ja jotka harjoittavat kansainvälistä matkustajalentoliikennettä Australiaan, Australiasta tai Australian kautta. ”Matkustajarekisteritiedoilla” (PNR-tiedoilla) tarkoitetaan kunkin matkustajan matkustustiedot käsittävää rekisteriä, joka sisältää kaikki ne tiedot, jotka lippuvauksia ja kuljetukseen osallistuvat lentoliikenteenharjoittajat tarvitsevat varausten käsittelemistä ja valvontaa varten, sellaisina kun ne ovat lentoliikenteenharjoittajien varausjärjestelmissä. ”Vakavalla rikollisuudella” tarkoitetaan käyttäytymistä, joka täyttää sellaisen rikoksen tunnusmerkistön, josta langetettava enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta tai ankarampi rangaistus.

2 artikla. Soveltamisala. Artiklan 1 kohdassa Australia sitoutuu varmistamaan, että

Australian tullilaitos käsittelee EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja sopimuksen mukaisesti. Artiklan 2 kohdassa EU puolestaan sitoutuu varmistamaan, että lentoliikenteenharjoittajia ei estetä noudattamasta Australian lainsäädäntöä, joka liittyy sopimuksen mukaiseen EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen siirtoon Australian tullilaitokselle.

3 artikla. *Tietosuojan riittävyys.* Artiklassa vahvistetaan että se, että Australian tullilaitos noudattaa sopimusta, tarkoittaa riittävän suojatason takaamista EU:n tietosuojalainsäädännössä tarkoitetulla tavalla EU:sta peräisin oleville PNR-tiedoille, jotka siirretään sopimuksen mukaisesti Australian tullilaitokselle. Artikla on tärkeä siksi, että tietosuojadirektiivin 25 artiklan mukaan henkilötietojen siirto kolmanteen maahan on lähtökohtaisesti mahdollista ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan tietosuojan riittävä taso. Useat jäsenvaltiot ovat tähän asti noudattaneet tietosuojadirektiivin periaatteita myös muilla kuin I pilarin tietosuojadirektiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Näin ollen myös PNR-tietojen luovutuksiin olisi mainituissa jäsenvaltioissa sovellettu tietosuojadirektiivin periaatteita, vaikkei tähän olisi EY-oikeudesta seuraavaa velvoitetta. Myös III pilarin tietosuojapuittepäätöksessä on lähtökohtana, että kolmannen maan on taattava riittävä tietosuojan taso siirrettäville henkilötiedoille.

4 artikla. *Tietoihin pääsy koskeva menettelmä.* Sopimuksen 4 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että Australian tullilaitos siirtyy EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen osalta australialaiseen PNR-järjestelmään kahden vuoden kuluessa sopimuksen allekirjoituspäivästä. Edellä mainitulla järjestelmällä tarkoitetaan 1 artiklan f kohdan mukaan järjestelmää, jota Australian tullilaitos käyttää siirtymäkauden päätyttyä käsitelläkseen EU:sta peräisin olevia tietoja, jotka lentoliikenteenharjoittajat ovat siirtäneet Australian tullilaitokselle liitteen 11 kohdassa täsmennetyllä tavalla. Liitteen 11 kohdan sisältöä selvitetään jäljempänä esityksen 1.2. jaksossa. Siirtymäkautena sopimuksen mukaiseen PNR-tietojen siirtoon katsotaan kuuluvan Australian tullilaitoksen pääsy PNR-tietoihin artiklan 2 kohdassa kuvatun nykyisen järjestelmän avulla.

Artiklan 2 kohdan mukaan siirtymäkautena Australian tullilaitos käyttää nykyistä PNR-järjestelmäänsä, jossa PNR-tietoja tallennetaan ainoastaan sellaisissa tilanteissa, kun lentoasemalla suoritetaan tulotarkastuksia tai on havaittu rikos. Nykyisellä järjestelmällä päästään verkon välityksellä reaaliajassa liitteen 9 kohdassa tarkoitettuihin tietokenttiin, sellaisina kuin ne ovat lentoliikenteenharjoittajien varausjärjestelmissä. Liitteen 9 kohdassa luetellaan kerättävät EU:sta peräisin olevat PNR-tiedot.

5 artikla. *EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen käyttötarkoituksen rajoittaminen.* Artiklan 1 kappaleessa määrätään, että Australian tullilaitos käsittelee EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ja niistä saatuja muita henkilötietoja ainoastaan estääkseen ja torjuakseen terrorismia ja siihen liittyviä rikoksia, vakavia ja luonteeltaan kansainvälisiä rikoksia, mukaan lukien järjestäytynyt rikollisuus sekä edellä mainituista rikoksista johtuvien pidätysmääräysten ja säilöönoton välttelyä.

Artiklan 2 kohdan mukaan EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja voidaan käsitellä lisäksi tapauskohtaisesti, jos se on tarpeen rekisteröidyn henkilön tai muiden henkilöiden elintärkeiden etujen suojaamiseksi. Tällainen tilanne on käsillä erityisesti silloin, kun kyseessä on rekisteröidyn henkilön tai muiden henkilöiden kuoleman tai vakavan loukkaantumisen riski tai huomattava riski kansanterveydelle, erityisesti sellainen, jota tarkoitetaan kansainvälisesti tunnustetuissa normeissa, kuten Maailman terveysjärjestön kansainvälisissä terveys säännöissä (2005).

Artiklan 3 kohdan mukaan EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja voidaan käsitellä tapauskohtaisesti myös silloin, jos tuomioistuimen päätöksellä tai Australian lainsäädännössä sitä erityisesti vaaditaan julkishallinnon valvonnan ja vastuuvollisuuden vuoksi. Kappaleessa luetellaan ne Australian säädökset, jotka sisältävät asiaankuuluvia vaatimuksia. Jos tulevaisuudessa Australian lainsäädäntöön tehdyillä muutoksilla, joista Australia on ilmoittanut 6 artiklan nojalla, laajennetaan 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti käsiteltävien EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen alaa, EU voi vedota 10 (riitojen ratkaiseminen) ja 13 artiklan (sopimuksen päättäminen) määräyksiin.

6 artikla. *Sopimusta koskevaan lainsäädäntöön liittyvät ilmoitukset.* Artiklassa veloitetaan Australian tullilaitos ilmoittamaan EU:lle kaikesta uudesta Australiassa annettusta lainsäädännöstä, joka on suorassa yhteydessä sopimuksen mukaiseen EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen suojaan.

7 artikla. *Luonnollisten henkilöiden henkilötietojen suojaaminen.* Artiklan 1 kohdassa Australia sitoutuu laatimaan järjestelmän, jota voivat kansalaisuudestaan tai asuinvaltiostaan riippumatta käyttää henkilöt, jotka haluavat hakea tai oikaista omia henkilötietojaan. Australian valtion laitokset soveltavat tallentamiinsa EU:sta peräisin oleviin PNR-tietoihin yksityisyyden suojasta vuonna 1988 annetun lain (Privacy Act) mukaista suojaa henkilöiden kansalaisuudesta tai asuinvaltiosta riippumatta.

Artiklan 2 kohdan mukaan Australian tullilaitoksen on käsiteltävä saamiaan EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ja kohdeltava henkilöitä, joiden tietoja kyseinen käsittely koskee, sopimukseen sisältyvien tietosuojavaatimusten ja sovellettavan Australian lainsäädännön mukaisesti harjoittamatta etenkin kansalaisuuteen tai asuinvaltioon perustuvaa syrjintää.

8 artikla. *Ilmoittaminen yksittäisille henkilöille ja yleisölle.* Artiklassa määrätään, että Australian tullilaitoksen on saatettava julkisesti ja myös matkustavan yleisön saataville PNR-tietojen käsittelyä koskevat tiedot, mukaan lukien yleiset tiedot siitä, mikä viranomaisen vastaa tietojen keruusta, tietojen keruun tarkoitus, tiedoille annettu tietosuojatietojen luovuttamisen tapa ja laajuus, käytävissä olevat muutoksenhakukeinot sekä yhteystiedot tiedusteluja ja valituksia varten.

9 artikla. *Täytäntöönpanon yleinen arviointi.* Artiklassa määrätään sopimuksen täytäntöönpanon määräajoin suoritettavasta yhteisestä arvioinnista, johon kuuluvat tietosuoja- ja tietoturvallisuustakuut. Artiklassa todetaan arviointiin osallistuvat EU:n ja Australian edustajat. Arviointien suorittamisen yksityiskohdista sovitaan sopimuspuolten kesken.

10 artikla. *Riitujen ratkaiseminen.* Sopimuksesta johtuvat riidat ratkaistaan sopimuspuolia kuullen tai sopimuspuolten välisin

neuvotteluin eikä niitä viedä kolmannen osapuolen tai tuomioistuimen ratkaistavaksi.

11 artikla. *Sopimuksen muuttaminen ja uudelleentarkastelu.* Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet voivat kirjallisesti sopia sopimuksen muuttamisesta. Muutos tulee voimaan sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat täyttäneet kaikki tarvittavat sisäiset vaatimukset. Artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuolet voivat tarkastella uudelleen sopimusehtoja neljän vuoden kuluttua sopimuksen allekirjoittamisesta. Jos PNR-järjestelmä pannaan täytäntöön EU:ssa, sopimusta tarkastellaan mainitusta määräajasta huolimatta uudelleen, jos ja kun uudelleentarkastelu edistää EU:n PNR-järjestelmän toimintaa tai sopimuksen täytäntöönpanoa. Artiklan 3 kohdan mukaan Australia pyrkii parhaansa mukaan edistämään EU:n PNR-järjestelmän toimintaa uudelleentarkastelun yhteydessä.

12 artikla. *Tietojensiirron keskeyttäminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat olemassa olevia valtuuksiaan käyttäen keskeyttää tullilaitokselle suunnatun tietojensiirron suojellakseen yksityishenkilöitä näiden henkilötietojen käsittelyssä, jos on erittäin todennäköistä, että sopimuksen mukaisia tietosuojavaatimuksia ei noudateta, ja on perusteltua olettaa, että tullilaitos ei parhaillaan tai vastaisuudessa viipymättä toteuta vaadittavia toimenpiteitä asian ratkaisemiseksi, ja tiedonsiirron jatkaminen aiheuttaisi välittömästi uhkaavan vakavan vaaran rekisteröidyille henkilöille.

Artiklan 2 kohdan mukaan EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on olosuhteet huomioon ottaen toteutettava kohtuulliset toimet toimittaakseen Australian tullilaitokselle ilmoituksen keskeyttämisestä ja antaakseen sille mahdollisuuden vastata. Kaikkia keskeytyksiä tulee edeltää ilmoitus, jossa tullilaitokselle ja asiaankuuluville EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille annetaan riittävästi aikaa pyrkiä pääsemään ratkaisuun. Jos ratkaisuun päästään, EU:n on ilmoitettava siitä Australialle. EU ilmoittaa Australialle kaikista päätöksistä turvautua tämän artiklan mukaisiin valtuuksiin.

Artiklan 3 kohdan mukaan tietojensiirron keskeyttäminen lakkaa heti, kun tietosuojavaatimukset on täytetty Australialle ja asiaan-

kuuluvia EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia tyydyttävällä tavalla ja Australia tekee siitä ilmoituksen EU:lle.

13 artikla. Sopimuksen päättäminen. Artiklan 1 kohdassa sopimuspuolet pidättävät itsellään oikeuden milloin tahansa päättää sopimus ilmoittamalla asiasta diplomaattiteitse. Sopimuksen päättäminen tulee voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jolloin asiasta on ilmoitettu toiselle sopimuspuolelle.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimuksen päättämisestä huolimatta kaikkien niiden EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen käsittelyä, jotka Australian toimivaltaiset viranomaiset ovat saaneet sopimuksen mukaisesti, jatketaan sopimukseen sisältyvien tietosuojavaatimusten mukaisesti.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimuksen ja kaikkien sen mukaisten velvoitteiden voimassaolo, lukuun ottamatta 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua velvoitetta, päättyy eikä sopimusta ja sen mukaisia velvoitteita sovelleta enää seitsemän vuoden kuluttua allekirjoituspäivästä, jolleivät sopimuspuolet yhdessä sovi sopimuksen korvaamisesta.

14 artikla. Lainsäädännöstä poikkeamattomuus. Artiklan mukaan sopimuksella ei poiketa Australian tai EU:n tai sen jäsenvaltioiden lainsäädännöstä. Tämä tarkoittaa EU:n puolelta erityisesti sitä, että kansallisten tietosuojaviranomaisten toimivaltuudet pysyvät ennallaan. Tietosuojaviranomaiset voivat näin ollen estää tietojen siirrot, jos PNR-tietoja ei ole käsitelty kansallisten tietosuojasäännösten mukaisesti (esimerkiksi virheellisiä tietoja ei ole korjattu) ennen niiden siirtämistä Australian tullilaitokselle.

Sopimuksella ei luoda tai tarjota millekään yksityiselle tai julkiselle henkilölle taikka osapuolelle minkäänlaisia oikeuksia tai etuja eikä muita oikeuskeinoja kuin ne, jotka sopimuksessa nimenomaisesti mainitaan.

15 artikla. Voimaantulo – Väliaikainen soveltaminen – Kielet. Artikla sisältää sopimuksen voimaantulomääräyksen sekä määräykset sen väliaikaisesta soveltamisesta ja sopimuskielistä.

Artiklan 1 kohdan määräyksen mukaisesti sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen asiaa

koskevien sisäisten menettelyjensä päättämisestä.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimusta sovelletaan väliaikaisesti sen allekirjoittamisesta lähtien. Sopimus on allekirjoitettu 30 päivänä kesäkuuta 2008.

Artiklan 3 kohdassa todetaan, että sopimus on tehty kahtena alkuperäiskappaleena englannin kielellä. Tämän lisäksi se laaditaan kaikilla Euroopan unionin virallisilla kielillä. Sopimuspuolten hyväksytyä kaikki viralliset kielitoisinnot, ne ovat kaikki yhtä todistusvoimaisia kuin englanninkieliset alkuperäiskappaleet. Koska hallituksen esitystä kirjoitettaessa molempien sopimuspuolten hyväksyntää suomen- ja ruotsinkielisille toisinoille ei ole vielä saatu, esityksen liitteenä on näiden kielitoisintojen lisäksi myös todistusvoimainen englanninkielinen sopimusteksti.

1.2 Sopimuksen liite

Sopimuksen 1 artiklan b kohdan määritelmän mukaan sopimuksella tarkoitetaan sopimusta ja sen liitettä sekä niihin ajoittain tehtäviä muutoksia, joista sopimuspuolet ovat sopineet.

EU:sta peräisin olevien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittely Australiassa

1 kohta. Kohdan mukaan Australian tullilaitos vaatii EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja vain niiden matkustajien osalta, jotka matkustavat Australiaan, Australiasta tai Australian kautta. Tähän sisältyvät matkustajat, jotka kulkevat Australian kautta viisumin kanssa tai ilman viisumia. EU:sta peräisin olevat PNR-tiedot ovat tullilaitoksen käytävissä aina, kun kyseisen matkustajan matkareitin tai tietyn lennon tavanomaisen reitin määränpää tai välilasku on Australiassa.

EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen luovuttaminen

2 kohta. Kohdassa määrätään, että Australian tullilaitos voi luovuttaa EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ainoastaan sopimuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti tarkoituksiin

Australiassa liitteessä olevassa luettelossa mainituille Australian viranomaisille tai virastoille, joiden tehtävät liittyvät suoraan sopimuksen 5 artiklaan.

3 kohta. Liitteen 3 kohdan mukaan sopimuspuolet voivat muuttaa 2 kohdassa tarkoitettua luetteloa vaihtamalla diplomaattisia nooteja.

4 kohta. Kohdan mukaan EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja luovutetaan luettelossa mainituille viranomaisille ainoastaan tarvittaessa ja tapauskohtaisesti erityisen kirjallisen pyynnön perusteella. Australian tullilaitos luovuttaa liitteen 7 ja 8 kohdan mukaisesti EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja vasta sen jälkeen, kun se on arvioinut yksittäisen pyynnön aiheellisuuden sopimuksen tarkoitusten kannalta. Australian tullilaitos pitää rekisteriä tällaisista luovuttamisista.

5 kohta. Liitteen 5 kohdan mukaan Australian tullilaitos ei saa luovuttaa massaluovutuksena luettelossa mainituille viranomaisille muita kuin sellaisia EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja, jotka on tehty tunnistamattomiksi siten, ettei rekisteröityä voida enää tunnistaa. Luettelossa mainitut viranomaiset käsittelevät tällaisia tunnistamattomiksi tehtyjä tietoja ainoastaan sellaisten tilastojen, syvä- ja kehitysanalyysien, pitkäaikaistutkimuksien ja profiilien laatimiseen, jotka liittyvät sopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa mainittuun tarkoitukseen. Joka tapauksessa tullilaitos ei saa luovuttaa massaluovutuksena kohdassa erikseen lueteltuja EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja luettelossa mainituille viranomaisille.

6 kohta. Kohdassa määrätään, että Australian tullilaitos saa luovuttaa EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ainoastaan tietyille kolmansien maiden hallitusten viranomaisille, joiden tehtävät liittyvät suoraan tämän sopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa mainittuun tarkoitukseen. Tällainen luovuttaminen tapahtuu tarvittaessa ja tapauskohtaisesti sopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa lueteltujen rikosten estämiseksi tai torjumiseksi. Tullilaitos pitää rekisteriä tällaisista luovuttamisista.

7 kohta. Kohdan mukaan liitteen 2—6 kohdan mukaisen luovuttamisen on oltava myös Australian vuoden 1985 tullihallintolain 16 pykälän ja vuoden 1988 yksityisyydensuojalain mukainen. Näissä yhdessä sää-

detään, että henkilö, elin tai virasto, jolle henkilötiedot luovutetaan, saa käyttää tai luovuttaa tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon tiedot annettiin henkilölle, elimelle tai virastolle.

8 kohta. Kohdassa määrätään niistä luovuttamisen ehdoista, joista Australian tullilaitos ilmoittaa vastaanottajalle luovuttaessaan EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Australian viranomaisille tai kolmansien maiden viranomaisille 1985 tullihallintolain 16 jakson mukaisesti.

Kerättävät tiedot

9 kohta. Liitteen 9 kohdassa luetellaan kerättävät EU:sta peräisin olevat PNR-tiedot.

10 kohta. Kohdan mukaan Australian tullilaitoksen tulee suodattaa kohdassa esitetyn kaltaiset arkaluonteiset EU:sta peräisin olevat tiedot ja poistaa ne viipymättä ilman edelleen käsittelyä.

EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen siirtäminen

11 kohta. Kohdan mukaan Australian tullilaitos tekee yhteistyötä yksittäisten lentoyhtiöiden kanssa varmistaakseen, että EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen siirtämistä koskevat vaatimukset ovat asianmukaisia ja oikeasuhteisia sekä vastaavat tarvetta varmistaa EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen ajantasaisuus, tarkkuus ja täydellisyys.

Normaaleissa olosuhteissa tullilaitos vaatii EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen alustavaa siirtoa 72 tuntia ennen lennon suunniteltua lähtöaikaa ja voi vaatia ainoastaan enintään viisi EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen rutiinisiirtoa yksittäisen lennon osalta. Tullilaitos voi lisäksi vaatia 72 tunnin määräajasta riippumatta tarvittaessa ad hoc -työntösiirtoja, jotta voidaan auttaa vastaanmaan lentoon, lentojen sarjaan tai reittiin kohdistuviin erityisiin uhkiin tai tämän sopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa mainittuihin tarkoituksiin liittyviin muihin olosuhteisiin. Tullilaitos toimii kyseistä harkintavaltaa käyttäessään harkitusti ja oikeasuhteisesti.

Tietojen säilyttäminen

12 kohta. Kohdassa määrätään, että Australian tullilaitos voi säilyttää EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja enintään kolme ja puoli vuotta tietojen vastaanottopäivästä, minkä ajan jälkeen ne voidaan arkistoida vielä kahdeksi vuodeksi. Arkistoituihin tietoihin sallitaan pääsy ainoastaan tapauskohtaisesti tutkintatarkoituksiin.

13 kohta. Sen estämättä, mitä 12 kohdassa määrätään, Australian tullilaitoksen tunnistamattomiksi tekemiä EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ei tarvitse arkistoida, mutta joka tapauksessa tullilaitos tai muut virastot saavat säilyttää niitä enintään viisi ja puoli vuotta siitä, kun tullilaitos vastaanotti ne.

14 kohta. Kohdan määräyksen mukaan Australian tullilaitoksen on poistettava EU:sta peräisin olevat PNR-tiedot tämän määräajan päätyttyä, paitsi 15 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

15 kohta. Käynnissä olevaan oikeudelliseen menettelyyn tai rikostutkintaan liittyvät tiedot voidaan säilyttää, kunnes menettely tai tutkinta on saatu päätökseen. Tietojen säilyttämistä koskevaa kysymystä tutkitaan sopimuksen 11 artiklan mukaisesti suoritettavassa uudelleentarkastelussa.

Pääsy tietoihin ja muutoksenhaku

16 kohta. Kohdassa todetaan, että Australian vuoden 1988 yksityisyydensuojalaki sääntelee Australian useimpien viranomaisten ja virastojen hallussa olevien henkilötietojen keruuta, käyttöä, tallennusta ja luovuttamista, turvallisuutta ja niihin pääsyä sekä niiden muuttamista. Tullilaitos on yksityisyydensuojalain alainen, ja sen on käsiteltävä EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja mainitun lain mukaisesti.

17 kohta. Kohdan mukaan henkilön toimitamat tai hänen puolestaan toimitetut PNR-tiedot luovutetaan henkilölle yksityisyydensuojalain ja vuoden 1982 tiedonvälityksen vapautta koskevan lain mukaisesti pyynnöstä. Tullilaitos ei luovuta PNR-tietoja yleisölle, paitsi rekisteröidyille tai heidän edustajilleen Australian lainsäädännön mukaisesti. Tullilaitokselle voidaan esittää pyyntö tutus-

tua henkilötietoihin, jotka sisältyvät pyytäjän toimittamiin PNR-tietoihin.

18 kohta. Kohdassa määrätään, että Australian tullilaitoksen hallussa olevien henkilötietojen, jotka ovat yksityisyydensuojalaisissa tarkoitettuja ja sen soveltamiseksi määriteltyjä "henkilötietoja", on täytettävä Australian yksityisyydensuojalain vaatimukset kyseisten tietojen suojaamisesta. Tullilaitoksen on käsiteltävä PNR-tietoja yksityisyydensuojalain mukaisesti, erityisesti tällaisten tietojen keruun, käytön, tallennuksen, turvallisuuden, tietoihin pääsyn ja niiden muuttamisen sekä luovuttamisen osalta.

19 kohta. Kohdan mukaan henkilöt voivat tehdä valituksen PNR-tietojen käsittelystä tullilaitoksessa suoraan tullilaitokselle ja siten yksityisyydensuojalain nojalla yksityisyydensuojavaltuutetulle.

20 kohta. Kohdan mukaan Australian riippumaton yksityisyydensuojavaltuutettu voi tutkia yksityisyydensuojalain noudattamista virastoissa sekä seurata ja tutkia, noudattaako tullilaitos sitä.

21 kohta. Kohdassa todetaan Australian tullilaitoksen toteuttaneen yksityisyydensuojalain nojalla järjestelyjä, joiden ansiosta yksityisyydensuojavaltuutetun toimisto voi suorittaa säännöllisiä virallisia tarkastuksia, jotka koskevat tullilaitoksen politiikan ja menettelyjen kaikkia näkökohtia EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen käytön ja käsittelyn sekä niihin pääsyn osalta. Lisäksi tullilaitoksella on oma sisäisen tarkastuksen ohjelma, jonka tavoitteena on varmistaa mahdollisimman korkeatasoinen matkustajatietojen ja EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen suoja.

22 kohta. Kohdassa todetaan, että Australian tullilaitos on Australian tiedonvälityksen vapautta koskevan lain alainen. Kyseisen lain nojalla Australian tullilaitoksen on luovutettava asiakirjoja niitä pyytävälle henkilölle tietyin poikkeuksin. Poikkeuksia koskevat päätökset on tehtävä tapauskohtaisesti. Laisa on joukko poikkeuksia arkaluonteisten tietojen suojelemiseksi luovuttamiselta, mukaan lukien poikkeukset sellaisten asiakirjojen luovuttamisen osalta, jotka koskevat kansallista turvallisuutta, puolustusta, kansainvälisiä suhteita, lainvalvontaa, yleisen turvallisuuden suojelemista ja yksityisyyttä. Tullilaitoksen on ilmoitettava EU:lle kaikista pää-

töksistään luovuttaa yleisölle mainitun lain mukaisesti EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä.

23 kohta. Kohdan mukaan pyynnöt Australian tullilaitoksen tietokannassa olevien PNR-tietojen oikaisemisesta voidaan tehdä suoraan tullilaitokselle tiedonvälityksen vapautta koskevan lain tai yksityisyydensuojalain nojalla.

24 kohta. Kohdassa todetaan lentomatkustajien oikeus tehdä vuoden 1976 oikeusasiamieslain nojalla valitus Kansainyhteisön oikeusasiamiehelle siitä, miten tullilaitos on kohdellut heitä rajanylityksen yhteydessä.

25 kohta. Kohdassa määrätään tietoturva-toimista, joita Australian tullilaitoksen on sovellettava PNR-tietoihin. Tullilaitoksen on rajoitettava PNR-tietoihin pääsy vähäiseen määrään tullilaitoksen virkailijoita, jotka tullilaitoksen pääjohtaja on erityisesti valtuuttanut vuoden 1901 tullilain mukaisesti käsittelemään PNR-tietoja, ja käytettävä kohdassa erikseen määriteltyä kattavaa fyysistä ja sähköistä PNR-tietoja koskevaa turvallisuusjärjestelmää eli tietokone- ja verkkojärjestelmää.

Täytäntöönpano

26 kohta. Kohdassa todetaan, että Australian lainsäädännössä säädetään hallinnollisista, siviili- ja rikosoikeudellisista täytäntöönpanotoimenpiteistä, mukaan lukien rekisteröityjen oikeus hallinnolliseen muutoksenhakuun tai oikeussuojakeinoihin, jotka ovat käytettävissä tapauksissa, joissa Australian yksityisyyden suojaa koskevia lakeja ja määräyksiä on rikottu tai tietoja on luovutettu luvattomasti. Kohdassa esitetään esimerkkejä tällaisesta lainsäädännöstä.

Yhteistyö

27 kohta. Kohdan mukaan poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön edistämiseksi tullilaitos kannustaa Australian toimivaltaisia viranomaisia toimittamaan PNR-tiedoista peräisin olevaa analyttistä tietoa asianomaisten EU:n jäsenvaltioiden poliisija oikeusviranomaisille ja tarvittaessa Europolille ja Eurojustille ottaen huomioon Aust-

ralian hallituksen arvion EU:n oikeusjärjestelmissä käytettävissä olevien tietosuojatoimenpiteiden riittävydestä.

Liitteen luettelo

Luettelossa mainitaan ne Australian viranomaiset ja virastot, joille Australian tullilaitos voi luovuttaa EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja liitteen 2 kohdan mukaisesti.

2 Lakiehdotuksen perustelut

Laki Euroopan unionin ja Australian välillä lentoliikenteenharjoittajien Euroopan unionista peräisin olevien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä, että sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin ne sitovat Suomea Euroopan unionin jäsenvaltiona.

2 §. Pykälä sisältää asiasisältöisen toimenpanosäännöksen, jolla velvoitetaan kansainvälistä matkustajalentoliikennettä Australiaan, Australiasta tai Australian kautta harjoittavat lentoliikenteenharjoittajat käsittelemään ja siirtämään varausjärjestelmissään olevia PNR- eli matkustajarekisteritietoja 1 §:ssä mainitun sopimuksen määräysten mukaisesti.

3 §. Pykälän mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Koska voimaansaattavana on sopimus, jossa EU on sopimuspuolena, lain täytäntöönpanoa on pidettävä EU:ssa tehtyyn päätökseen liittyvänä Suomen toimenpiteenä, jolloin lain voimaantulosta säädetään perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella (PeVL 49/2001 vp). Sopimusta sovelletaan sen määräysten mukaisesti väliaikaisesti sopimuksen allekirjoittamisesta lukien. Pykälään sisältyy sen vuoksi säännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa sopimuksen allekirjoituspäivästä lukien.

3 Voimaantulo

EU:n neuvosto tekee päätöksen sopimukseen sitoutumisesta EU:n puolesta sen jälkeen kun se on vastaanottanut ilmoitukset valtiosäännön edellyttämien menettelyjen loppuun saattamisesta niiltä jäsenvaltioilta, jotka ovat tehneet SEU 24 artiklan 5 kohdan mukaisen ilmoituksen. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen saattaneensa sisäiset menettelynsä päätökseen. Sopimusta sovelletaan väliaikaisesti sen allekirjoittamisesta lähtien.

Ehdotettu sekamuotoinen voimaansaattamislaki on tarkoitus saattaa voimaan valtioneuvoston asetuksella samanaikaisesti kuin itse sopimus tulee voimaan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa sopimuksen allekirjoituspäivästä lukien.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

EU:n ja Australian välinen PNR-sopimus on tehty EU-sopimuksen 24 ja 38 artiklan nojalla. SEU 24 artiklan mukaan tehdyt sopimukset sitovat unionia ja sen sopimus-kumppaneita. Artiklan 6 kohdan mukaan artiklan nojalla tehdyt sopimukset sitovat unionin toimielimiä. Tällaiset sopimukset velvoittavat myös unionin jäsenvaltioita. SEU 24 artiklan 5 kohdan mukaan sopimus ei kuitenkaan sido jäsenvaltiota, joka ilmoittaa neuvostossa, että sen on noudatettava valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä. Suomi on antanut sopimuksen allekirjoittamista koskevan unionin neuvoston päätöksen yhteydessä tällaisen ilmoituksen. Ilmoitus merkitsee sitä, että sopimus ei voi tulla Suomea sitovaksi ennen kuin eduskunta on käsitellyt sopimuksen Suomen perustuslain edellyttämällä tavalla ja tästä on ilmoitettu neuvoston sihteeristölle.

Eduskunnan käsiteltäväksi on annettu tähän mennessä neljä sopimusta, joissa Suomi vetoaa valtiosääntönsä edellyttämiin menette-

lyihin. Eduskunnan hyväksymistä on pyydetty rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyille sopimuksille (HE 86/2005 vp – EV 126/2007 vp). Tämän lisäksi eduskunnan hyväksymistä on pyydetty Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välisille PNR-sopimuksille (HE 260/2006 vp – EV 317/2006 vp ja HE 143/2007 vp – EV 104/2007 vp). Esitykseen on sovellettu perustuslain 94 ja 95 §:ää.

EU-sopimuksen 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitetuista valtiosäännön mukaisista menettelyistä on esitetty erilaisia tulkintoja, mukaan luettuna näkemykset, joiden mukaan ne eivät merkitse samanlaisen ratifiointimenettelyn noudattamista kuin kyseisen jäsenvaltion tehdessä yksin tai yhdessä yhteisön kanssa kansainvälisen sopimuksen. Tämän näkemyksen tueksi on todettu, että jos jäsenvaltioiden ratifiointia (tai hyväksymistä) olisi pidetty tarpeellisena tämän artiklan nojalla tehtyjen sopimusten osalta, olisi sopimukseen sisällytetty nimenomainen määräys, jonka mukaan sopimukset olisi ollut tehtävä jäsenvaltioiden puolesta. Tämän johdosta on katsottu, että silloin, kun jäsenvaltio käyttää tätä mahdollisuutta hyväkseen, neuvosto voi sitoutua sopimukseen unionin puolesta vasta, kun kyseinen jäsenvaltio on saanut sisäiset menettelynsä päätökseen. Sopimusta sovelletaan kuitenkin väliaikaisesti sen allekirjoittamisesta lähtien.

Perustuslakivaliokunta on nimenomaisesti todennut käsitellessään edellä mainittua EU:n ja Yhdysvaltojen välisiä luovuttamis- ja oikeusapusopimuksia koskevaa hallituksen esitystä, että eduskunta ei tällaisten sopimusten hyväksymisestä päättäessään päättä suostumuksen antamisesta Suomen erilliseen sitoutumiseen näihin sopimuksiin. Sen sijaan eduskunta päättää siitä, onko Suomen puolelta estettä Euroopan unionin neuvostossa tehtävälle, SEU 24 ja 38 artiklaan perustuvalla päätökselle sopimukseen sitoutumisesta (PeVL 5/2007 vp).

Perustuslakivaliokunta totesi edelleen, että perustuslain valtiosopimuksia ja muita kansainvälisiä velvoitteita koskevat säännökset eivät välttämättä edellytä valtiosisäisiä toimia Euroopan unionin tekemien kansainvälisten sopimusten voimaansaattamiseksi. Va-

liokunta kuitenkin katsoi, että poliisi- ja rikosoikeusyhteistyön alalla tehtyjen sopimusten asema osana EU:n jäsenvaltioissa sovellettavaa unionin oikeutta on nykyisin jossain määrin epäselvä, eikä yksilön oikeusasemaa koskevien velvoitteiden voimassaoloperusteiden jättäminen oikeudellisesti epäselväksi olisi asianmukaista. Valtionsisäisistä voimaansaattamistoimista luopuminen olisi näin ollen ongelmallista. Unionin oikeudesta ei valiokunnan mielestä johdu estettä SEU 24 ja 38 artiklan perusteella tehtyjen sopimusten voimaansaattamiselle jäsenvaltioiden kansallisella lailla (PeVL 5/2007 vp).

Aikanaan tehtäväksi tulevan neuvoston päätöksen kansallinen valmistelu toteutetaan Suomessa perustuslain 93 §:n 2 momentin ja 96 §:n säännösten takia vielä erikseen (PeVL 5/2007 vp).

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaisesti eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen (PeVL 11/2000 vp, 12/2000 vp ja PeVL 48/2004 vp). Perustuslain 95 §:n 1 momentin mukaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla. Perustuslakivaliokunta katsoi käsitellessään edellä mainittuja EU:n ja Yhdysvaltojen välisiä sopimuksia koskevaa hallituksen esitystä, että eduskunnan hyväksyminen on Suomessa valtiosäännön mukainen menettely päätettäessä sitoutumisesta perustuslain 94 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin velvoitteisiin tapauksissa, joissa Suomi on tehnyt SEU 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua ilmoituksen (PeVL 5/2007 vp).

Valtiosopimuksen tai muun kansainvälisen veloitteen määräys kuuluu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan lainsäädännön alaan 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan

käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälisen veloitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp ja 12/2000 vp).

Sopimuksessa määrätään henkilötietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella sijaitsevista varusjärjestelmistä.

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojausta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain lakiviittaus edellyttää lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta (PeVM 25/1994 vp), mutta jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan. Tällainen perusoikeussäännös sitoo lainsäätäjän sisällöllistä harkintaa vähemmän kuin sen tapainen sääntelyvarauksen sisältävä säännös, jossa perusoikeuden toteuttamiseen olevan olemassa sen mukaan kuin lailla säädetään (PeVL 51/2002 vp ja PeVL 35/2004 vp).

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön (esimerkiksi PeVL 14/2002 vp) mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Lainsäätäjän harkintaa sitoo se, että henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset tietojen luovutettavuus mukaan luettuna sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturva, minkä lisäksi näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista (esimerkiksi PeVL 51/2002 vp ja PeVL 35/2004 vp).

Sopimus sisältää määräyksiä useista edellä mainituista seikoista, joita perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina. Myös sopimuksessa lentoliikenteen harjoittajille asetetusta veloitteesta käsitellä PNR-tietoja on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla.

Henkilötietolain (523/1999) 22 §:n mukaan henkilötietoja voidaan siirtää Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueen tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan tietosuojan riittävä taso. Sopimuksen 3 artiklan mukaan se, että Australian tullilaitos noudattaa sopimusta, takaa riittävän tietosuojan tason EU:sta peräisin oleville PNR-tiedoille.

Sopimus sisältää edellä mainituilla perusteilla lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja vaatii perustuslain 94 §:n mukaan eduskunnan hyväksymisen.

Sopimus ei edellä olevin perustein koske perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä esitykseen sisältyvä lakiehdotus koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Sopimus voidaan näin ollen hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamis-

laiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi Brysselissä 30 päivänä kesäkuuta 2008 Euroopan unionin ja Australian välillä lentoliikenteenharjoittajien Euroopan unionista peräisin olevien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle tehdyn sopimuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Euroopan unionin ja Australian välillä lentoliikenteenharjoittajien Euroopan unionista peräisin olevien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Euroopan unionin ja Australian välillä lentoliikenteenharjoittajien Euroopan unionista peräisin olevien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle Brysselissä 30 päivänä kesäkuuta 2008 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin ne sitovat Suomea Euroopan unionin jäsenvaltiona.

2 §

Kansainvälistä matkustajalentoliikennettä Australiaan, Australiasta tai Australian kautta

harjoittavien lentoliikenteenharjoittajien on käsiteltävä ja siirrettävä varausjärjestelmissään olevia PNR- eli matkustajarekisteritietoja 1 §:ssä mainitun sopimuksen määräysten mukaisesti.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että tätä lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa sopimuksen allekirjoituspäivästä lukien.

Helsingissä 21 päivänä elokuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

Sopimusteksti

EUROOPAN UNIONIN JA AUSTRALIAN
VÄLINEN SOPIMUS LENTOLIIKEN-
TEENHARJOITTAJIEN EUROOPAN
UNIONISTA PERÄISIN OLEVIEN PNR-
ELI MATKUSTAJAREKISTERITIETOJEN
KÄSITTELEMISESTÄ JA SIIRTÄMISES-
TÄ AUSTRALIAN TULLILAITOKSELLE

AGREEMENT BETWEEN THE
EUROPEAN UNION AND AUSTRALIA
ON THE PROCESSING AND TRANSFER
OF EUROPEAN UNION-SOURCED
PASSENGER NAME RECORD (PNR)
DATA BY AIR CARRIERS TO THE
AUSTRALIAN CUSTOMS SERVICE

EUROOPAN UNIONI JA AUSTRALIA,
jotka

HALUAVAT estää ja torjua tehokkaasti terrorismia ja siihen liittyvää rikollisuutta sekä muuta vakavaa luonteeltaan kansainvälistä rikollisuutta, mukaan lukien järjestäytynyt rikollisuus, suojellakseen kumpikin demokraattista yhteiskuntaansa ja yhteisiä arvojaan,

TOTEAVAT, että tietojenvaihto on olennainen osa terrorismin ja siihen liittyvän rikollisuuden sekä muun vakavan luonteeltaan kansainvälisen rikollisuuden, mukaan lukien järjestäytynyt rikollisuus, torjuntaa ja että tässä yhteydessä PNR- eli matkustajarekisteritietojen käyttö on tärkeä väline,

TUNNUSTAVAT, että yleisen turvallisuuden varmistamiseksi ja lainvalvontatarkoituksien varten olisi laadittava säännöt, jotka koskevat lentoliikenteenharjoittajien Euroopan unionista peräisin olevien PNR-tietojen siirtämistä Australian tullilaitokselle,

TUNNUSTAVAT, että on tärkeää estää ja torjua terrorismia ja siihen liittyvää rikollisuutta sekä muuta vakavaa luonteeltaan kansainvälistä rikollisuutta, mukaan lukien järjestäytynyt rikollisuus, kunnioittaen samalla perusoikeuksia ja -vapauksia sekä erityisesti yksityisyyden suojaa ja tietosuojaa,

TOTEAVAT, että Euroopan unionin ja Australian tietosuojaa koskevalla lainsäädännöllä sekä sitä koskevilla menettelytavoilla ja periaatteilla on yhteinen perusta ja että näiden periaatteiden täytäntöönpanossa mahdollisesti ilmenevien erojen ei pitäisi estää Euroopan unionin ja Australian välistä yhteistyötä tämän sopimuksen mukaisesti,

OTTAVAT HUOMIOON kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansain-

THE EUROPEAN UNION of the one part,
and AUSTRALIA of the other part,

DESIRING effectively to prevent and combat terrorism and related crimes and other serious crimes, including organised crime, that are transnational in nature as a means of protecting their respective democratic societies and common values,

RECOGNISING that information sharing is an essential component of the fight against terrorism and related crimes and other serious crimes, including organised crime, that are transnational in nature, and that in this context, the use of passenger name record (PNR) data is an important tool,

RECOGNISING that, in order to safeguard public security and for law enforcement purposes, rules should be laid down to govern the transfer of European Union-sourced PNR data by air carriers to the Australian Customs Service,

RECOGNISING the importance of preventing and combating terrorism and related crimes and other serious crimes, including organised crime, that are transnational in nature, while respecting fundamental rights and freedoms, in particular privacy and data protection,

RECOGNISING that European Union and Australian data-protection law, policy and principles share a common basis and that any differences in the implementation of these principles should not present an obstacle to cooperation between the European Union and Australia pursuant to this Agreement,

HAVING REGARD to Article 17 of the International Covenant on Civil and Political

välisen yleissopimuksen 17 artiklan oikeudesta yksityisyyteen,

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan 2 kohdan perusoikeuksien arvossa pitämisestä ja erityisesti yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa koskevat perusoikeudet,

OTTAVAT HUOMIOON vuonna 1901 annetun tullilain (*Customs Act*) asiaankuuluvat säännökset ja erityisesti sen 64AF pykälän, jonka mukaan kaikkien kansainvälisten matkustajalentoliikenteenharjoittajien, jotka lentävät Australiaan, Australiasta tai Australian kautta, on pyynnöstä annettava Australian tullilaitokselle PNR-tiedot tietyllä tavalla ja tietyssä muodossa siinä määrin, kuin ne on kerätty ja ne säilytetään lentoliikenteenharjoittajan varaus- ja lähtöselvitysjärjestelmissä, sekä vuonna 1985 annetun tullihallintolain (*Customs Administration Act*), vuonna 1958 muuttoliikkeestä annetun lain (*Migration Act*), vuonna 1914 annetun rikoslain (*Crimes Act*), yksityisyyden suojasta vuonna 1988 annetun lain (*Privacy Act*) ja tiedonvälityksen vapaudesta vuonna 1982 annetun lain (*Freedom of Information Act*),

PANEVAT MERKILLE Euroopan unionin sitoumuksen varmistaa, että varausjärjestelmiä, lähtöselvitysjärjestelmiä ja/tai Euroopan unionissa käsiteltyjä PNR-tietoja käyttäviä lentoliikenteenharjoittajia ei estetä noudattamasta Australian lainsäädäntöä, joka liittyy tämän sopimuksen mukaiseen Euroopan unionista peräisin olevien PNR-tietojen siirtoon Australian tullilaitokselle,

VAHVISTAVAT, ettei tämä sopimus muodosta ennakkotapausta Euroopan unionin ja Australian välisille tai jommankumman sopimuspuolen ja jonkin toisen valtion välisille keskusteluille tai neuvotteluille, joita käydään tulevaisuudessa Euroopan unionista peräisin olevien PNR-tietojen tai muunlaisten tietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä, ja

PYRKIVÄT tehostamaan ja edistämään sopimuspuolten välistä yhteistyötä EU–Australia-kumppanuuden hengessä,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

Rights on the right to privacy,

HAVING REGARD to Article 6(2) of the Treaty on European Union on respect for fundamental rights, and in particular to the fundamental rights to privacy and the protection of personal data,

HAVING REGARD to the relevant provisions of the Customs Act 1901 of the Commonwealth (Cth), and in particular section 64AF thereof whereby, if requested, all international passenger air service operators, flying to, from or through Australia, are required to provide the Australian Customs Service with PNR data, to the extent that they are collected and contained in the air carrier's reservations and departure control systems, in a particular manner and form; and to the Customs Administration Act 1985 (Cth), the Migration Act 1958 (Cth), the Crimes Act 1914 (Cth), the Privacy Act 1988 (Cth) and the Freedom of Information Act 1982 (Cth),

NOTING the European Union's commitment to ensuring that air carriers with reservations systems, departure control systems and/or PNR data processed within the EU are not prevented from complying with Australian law regarding the transfer of European Union-sourced PNR data to the Australian Customs Service pursuant to this Agreement,

AFFIRMING that this Agreement does not constitute a precedent for any future discussions or negotiations between the European Union and Australia, or between either of the parties and any State regarding the processing and transfer of European Union-sourced PNR data or any other form of data,

SEEKING to enhance and encourage cooperation between the parties in the spirit of EU-Australian partnership,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

1 artikla

Määritelmät

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

a) "sopimuspuolilla" Euroopan unionia (EU) ja Australiaa;

b) "sopimuksella" tätä sopimusta ja sen liitettä sekä niihin ajoittain tehtäviä muutoksia, joista sopimuspuolet ovat sopineet. Tätä sopimusta kutsutaan EU:n ja Australian väliseksi PNR-sopimukseksi;

c) "lentoliikenteenharjoittajilla" lentoliikenteenharjoittajia, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä PNR-tietoja ja jotka harjoittavat kansainvälistä matkustajalentoliikennettä Australiaan, Australiasta tai Australian kautta;

d) "tullilaitoksella" Australian tullilaitosta;

e) "matkustajarekisteritiedoilla" (PNR-tiedoilla) kunkin matkustajan matkustustiedot käsittävää rekisteriä, joka sisältää kaikki ne tiedot, jotka lippuvarauksia tekevät ja kuljetukseen osallistuvat lentoliikenteenharjoittajat tarvitsevat varausten käsittelyä ja valvontaa varten, sellaisina kuin ne ovat lentoliikenteenharjoittajien varausjärjestelmissä;

f) "australialaisella PNR-järjestelmällä" PNR-järjestelmää, jota tullilaitos käyttää 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun siirtymäkauden päätyttyä käsitelläkseen EU:sta peräisin olevia tietoja, jotka lentoliikenteenharjoittajat ovat siirtäneet tullilaitokselle sopimuksen nojalla liitteen 11 kohdassa täsmennetyllä tavalla;

g) "varausjärjestelmällä" lentoliikenteenharjoittajien varaus- ja lähtöselvitysjärjestelmiä;

h) "käsittelyllä" kaikenlaisia sellaisia toimintoja tai toimintojen kokonaisuuksia, joita kohdistetaan henkilötietoihin joko automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tai muutoin, kuten tietojen kerääminen, tallentaminen, järjestäminen, säilyttäminen, muokkaaminen tai muuttaminen, haku, tutkiminen, käyttö, luovuttaminen siirtämällä, levittämällä tai asettamalla muutoin saataville, yhteensovittaminen tai yhdistäminen taikka suojaaminen, poistaminen tai tuhoaminen;

i) "EU:sta peräisin olevilla PNR-tiedoilla"

Article 1

Definitions

For the purposes of this Agreement:

(a) "Parties" shall mean the European Union (EU) and Australia;

(b) "Agreement" shall mean this Agreement and its Annex, including amendments thereof as from time to time agreed by the Parties. This Agreement shall be referred to as the EU-Australia PNR Agreement;

(c) "air carriers" shall mean air carriers that have reservation systems and/or PNR data processed in the territory of the Member States of the EU and operate passenger flights in international air transportation to, from or through Australia;

(d) "Customs" shall mean the Australian Customs Service;

(e) "passenger name record data" (PNR data) shall mean the record of each passenger's travel requirements which contains all information necessary for the processing of reservations and their control by the booking and participating airlines as contained in air carriers' reservation systems;

(f) "the Australian PNR system" shall mean the PNR system to be used by Customs after the expiry of the transition period referred to in Article 4(1) to process EU-sourced PNR data transferred by air carriers to Customs under the Agreement as specified in paragraph 11 of the Annex;

(g) "reservation system" shall mean an air carrier's reservations and departure control systems;

(h) "processing" shall mean any operation or set of operations which is performed upon personal data, whether or not by automatic means, such as collection, recording, organisation, storage, adaptation or alteration, retrieval, consultation, use, disclosure by transmission, dissemination or otherwise making available, alignment or combination, blocking, erasure or destruction;

(i) "EU-sourced PNR data" shall mean

tämän sopimuksen mukaisesti tullilaitokselle siirrettyjä PNR-tietoja;

j) "vakavalla rikollisuudella" käyttäytymistä, joka täyttää sellaisen rikoksen tunnusmerkistön, josta langetettava enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta tai ankarampi rangaistus.

PNR data transferred to Customs pursuant to this Agreement;

(j) "serious crime" shall mean conduct constituting an offence punishable by a maximum deprivation of liberty of at least four years or a more serious penalty.

2 artikla

Soveltamisala

1. Australia varmistaa, että tullilaitos käsittelee EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja tämän sopimuksen mukaisesti.

2. EU varmistaa, että lentoliikenteenharjoittajia ei estetä noudattamasta Australian lainsäädäntöä, joka liittyy tämän sopimuksen mukaiseen EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen siirtoon tullilaitokselle.

Article 2

Scope

1. Australia shall ensure that Customs processes EU-sourced PNR data in accordance with this Agreement.

2. The EU shall ensure that air carriers are not prevented from complying with Australian law regarding the transfer of EU-sourced PNR data to Customs pursuant to this Agreement.

3 artikla

Tietosuojaan riittävyys

Se, että tullilaitos noudattaa tätä sopimusta, tarkoittaa riittävän suojatason takaamista asiaan liittyvässä EU:n tietosuojalainsäädännössä tarkoitettulla tavalla EU:sta peräisin oleville PNR-tiedoille, jotka siirretään tämän sopimuksen mukaisesti tullilaitokselle.

Article 3

Adequacy

Compliance with this Agreement by Customs shall, within the meaning of relevant EU data-protection law, constitute an adequate level of protection for EU-sourced PNR data transferred to Customs for the purpose of this Agreement.

4 artikla

Tietoihin pääsyä koskeva menetelmä

1. Tullilaitos siirtyy EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen osalta 1 artiklan f kohdassa tarkoitettuun australialaiseen PNR-järjestelmään kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen allekirjoituspäivästä. Siirtymäkautena tämän sopimuksen mukaiseen PNR-tietojen siirtoon katsotaan kuuluvan tullilaitoksen pääsy PNR-tietoihin 2 kohdassa kuvatun nykyisen järjestelmän avulla.

2. Siirtymäkautena tullilaitos käyttää nykyistä PNR-järjestelmäänsä, jossa PNR-tietoja tallennetaan ainoastaan sellaisissa ti-

Article 4

Method of access

1. Customs shall make the transition to the Australian PNR system, as defined in Article 1(f), for EU-sourced PNR data, within two years of the date of the signing of this Agreement. During that transitional period, references in this Agreement to the transfer of PNR data shall be deemed to include access to PNR data by Customs in accordance with the existing system described in paragraph 2.

2. During the transitional period Customs shall use its existing PNR system, which does not store PNR data other than in cir-

lanteissa, kun lentoasemalla suoritetaan tulo-tarkastuksia tai on havaittu rikos. Nykyisellä järjestelmällä päästään verkon välityksellä reaaliajassa liitteen 9 kohdassa tarkoitettuihin tietokenttiin, sellaisina kuin ne ovat lentoliikenteenharjoittajien varausjärjestelmissä.

cumstances related to on-arrival examination at airports or where an offence has been committed. The existing system permits real-time, online electronic access to the data fields specified in paragraph 9 of the Annex, as contained in air carriers' reservation systems.

5 artikla

Article 5

*EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen käyttö-tarkoituksen rajoittaminen**Purpose limitation for EU-sourced PNR data*

1. Tullilaitos käsittelee EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ja niistä saatuja muita henkilötietoja ainoastaan estääkseen ja torjuakseen

1. Customs shall process EU-sourced PNR data and other personal information derived therefrom strictly for the purpose of preventing and combating:

- i) terrorismia ja siihen liittyviä rikoksia;
- ii) vakavia ja luonteeltaan kansainvälisiä rikoksia, mukaan lukien järjestäytynyt rikollisuus; ja
- iii) edellä mainituista rikoksista johtuvien pidätysmääräysten ja säilöönnoton välttelyä.

- (i) terrorism and related crimes;
- (ii) serious crimes, including organised crime, that are transnational in nature;

2. EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja voidaan käsitellä lisäksi tapauskohtaisesti, jos se on tarpeen rekisteröidyn henkilön tai muiden henkilöiden elintärkeiden etujen suojaamiseksi ja erityisesti jos kyseessä on rekisteröidyn henkilön tai muiden henkilöiden kuoleman tai vakavan loukkaantumisen riski tai huomattava riski kansanterveydelle, erityisesti sellainen, jota tarkoitetaan kansainvälisesti tunnustetuissa normeissa, kuten Maailman terveysjärjestön kansainvälisissä terveyssäännöissä (2005).

(iii) flight from warrants or custody for crimes described above.

2. EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja voidaan käsitellä lisäksi tapauskohtaisesti, jos se on tarpeen rekisteröidyn henkilön tai muiden henkilöiden kuoleman tai vakavan loukkaantumisen riski tai huomattava riski kansanterveydelle, erityisesti sellainen, jota tarkoitetaan kansainvälisesti tunnustetuissa normeissa, kuten Maailman terveysjärjestön kansainvälisissä terveyssäännöissä (2005).

2. EU-sourced PNR data may also be processed on a case-by-case basis where necessary for the protection of the vital interests of the data subject or other persons, in particular as regards the risk of death or serious injury to the data subjects or others, or a significant public health risk, in particular as required by internationally recognised standards, such as the World Health Organisation's International Health Regulations (2005).

3. Lisäksi EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja voidaan käsitellä tapauskohtaisesti, jos tuomioistuimen päätöksellä tai Australian lainsäädännössä sitä erityisesti vaaditaan julkishallinnon valvonnan ja vastuuvollisuuden vuoksi; mukaan luetaan tiedonvälityksen vapaudesta vuonna 1982 annetussa laissa (Freedom of Information Act), vuonna 1986 annetussa ihmisoikeuksien ja yhtäläisten oikeuksien komission laissa (Human Rights and Equal Opportunity Commission Act), yksityisyyden suojasta vuonna 1988 annetussa laissa (Privacy Act 1988), päätilintarkastajasta vuonna 1997 annetussa laissa (Auditor-General Act) tai oikeusasiamiehestä vuonna 1976 annetussa laissa (Ombudsman Act

3. In addition, EU-sourced PNR data may also be processed on a case-by-case basis where such processing is specifically required by court order or Australian law for the purpose of supervision and accountability of public administration, including requirements under the Freedom of Information Act 1982 (Cth), Human Rights and Equal Opportunity Commission Act 1986 (Cth), the Privacy Act 1988 (Cth), the Auditor-General Act 1997 (Cth) or Ombudsman Act 1976 (Cth). If future amendments to Australian law, as communicated by Australia under Article 6, expand the scope of EU-sourced PNR data that must be processed in accordance with Article 5(3), the EU may invoke the

1976) säädetyt vaatimukset. Jos tulevaisuudessa Australian lainsäädäntöön tehdyillä muutoksilla, joista Australia on ilmoittanut 6 artiklan nojalla, laajennetaan 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti käsiteltävien EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen alaa, EU voi vedota 10 ja 13 artiklan määräyksiin.

provisions of Articles 10 and 13.

6 artikla

Article 6

Sopimusta koskevaan lainsäädäntöön liittyvät ilmoitukset

Information on legislation concerning the Agreement

Tullilaitos ilmoittaa EU:lle kaikesta uudesta Australiassa annetusta lainsäädännöstä, joka on suorassa yhteydessä tämän sopimuksen mukaiseen EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen suojaan.

Customs shall advise the EU regarding the passage of any Australian legislation which directly relates to the protection of EU-sourced PNR data as set out in this Agreement.

7 artikla

Article 7

Luonnollisten henkilöiden henkilötietojen suojaaminen

Protection of personal data of individuals

1. Australia laatii järjestelmän, jota voivat kansalaisuudestaan tai asuinvaltiostaan riippumatta käyttää henkilöt, jotka haluavat hakea tai oikaista omia henkilötietojaan. Australian valtion laitokset soveltavat tallentamiinsa EU:sta peräisin oleviin PNR-tietoihin yksityisyyden suojasta vuonna 1988 annetun lain (Privacy Act) mukaista suojaa henkilöiden kansalaisuudesta tai asuinvaltiosta riippumatta.

1. Australia shall provide a system, accessible by individuals regardless of their nationality or country of residence, for seeking access to, and correction of, their own personal information. The protections afforded to EU-sourced PNR data stored by Australian Government agencies under the Privacy Act 1988 (Cth) shall apply regardless of the nationality or country of residence of the individual.

2. Tullilaitos käsittelee saamiaan EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ja kohtelee henkilöitä, joiden tietoja kyseinen käsittely koskee, tähän sopimukseen sisältyvien tietosuojavaatimusten ja sovellettavan Australian lainsäädännön mukaisesti harjoittamatta etenkin kansalaisuuteen tai asuinvaltioon perustuvaa syrjintää.

2. Customs shall process EU-sourced PNR data received and treat individuals concerned by such processing strictly in accordance with the data-protection standards set out in this Agreement and applicable Australian laws, without discrimination, in particular on the basis of nationality or country of residence.

8 artikla

Ilmoittaminen yksittäisille henkilöille ja yleisölle

Tullilaitos saattaa julkisesti ja myös matkustavan yleisön saataville PNR-tietojen käsittelyä koskevat tiedot, mukaan lukien yleiset tiedot siitä, mikä viranomainen vastaa tietojen keruusta, tietojen keruun tarkoitus, tiedoille annettu tietosuojatietojen luovuttamisen tapa ja laajuus, käytettävissä olevat muutoksenhakukeinot sekä yhteystiedot tiedusteluja ja valituksia varten.

Article 8

Notification to individuals and public

Customs shall make publicly available, including to members of the travelling public, information regarding the processing of PNR data, including general information regarding the authority under which the data will be collected, the purpose of the data's collection, the protection that will be afforded to the data, the manner and extent to which the data may be disclosed, the procedures available for redress and contact information for persons with questions or concerns.

9 artikla

Täytäntöönpanon yhteinen arviointi

Australia ja EU suorittavat määräajoin tämän sopimuksen tehokkaan täytäntöönpanon keskinäiseksi varmistamiseksi tämän sopimuksen täytäntöönpanon yhteisen arvioinnin, johon kuuluvat tietosuojaja- ja tietoturvasuustakuut. Arvioinnissa EU:ta edustaa Euroopan komission oikeus-, vapaus- ja tietosuojajen pääosasto, mukana lukien tietosuojaja- ja lainvalvontaviranomaisten edustajat, ja Australiaa edustaa tilanteen edellyttämien tavoin Australian hallituksen korkea virkamies tai viranomainen tai molempien yhteisesti nimeämä virkamies. EU ja Australia päättävät keskenään arviointien suorittamisen yksityiskohdista.

Article 9

Joint review of implementation

Australia and the EU shall periodically undertake a joint review of the implementation of this Agreement, including the data-protection and data-security guarantees, with a view to mutually assuring the effective implementation of the Agreement. In the review, the EU shall be represented by the European Commission's Directorate-General for Justice, Freedom and Security, including representatives of data-protection and law-enforcement authorities, and Australia shall be represented by such senior Australian Government official or officeholder as may be appropriate, or by such official as each may mutually determine to designate. The EU and Australia will mutually determine the detailed modalities of the reviews.

10 artikla

Riitojen ratkaiseminen

Kaikki mahdolliset tämän sopimuksen tulokinnasta, soveltamisesta tai täytäntöönpanosta johtuvat riidat sopimuspuolten välillä ratkaistaan sopimuspuolia kuullen tai sopimuspuolten välisin neuvotteluin, eikä riidan ratkaisemiseksi vedota kolmanteen osapuoleen tai

Article 10

Dispute settlement

Any dispute arising between the Parties under this Agreement with respect to its interpretation, application or implementation shall be settled by consultation or negotiation between the Parties; it shall not be referred to any third party or tribunal for resolution.

tuomioistuimeen.

11 artikla

Sopimuksen muuttaminen ja uudelleentarkastelu

1. Sopimuspuolet voivat kirjallisesti sopia tämän sopimuksen muuttamisesta. Muutos tulee voimaan sopimuspuolten sopimana päivänä vasta sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat täyttäneet kaikki tarvittavat sisäiset vaatimukset.

2. Sopimuspuolet voivat tarkastella uudeleen sopimusehtoja neljän vuoden kuluttua sopimuksen allekirjoittamisesta. Jos PNR-järjestelmä pannaan täytäntöön Euroopan unionissa, sopimusta tarkastellaan mainitusta määräajasta huolimatta uudelleen, jos ja kun uudelleentarkastelu edistää Euroopan unionin PNR-järjestelmän toimintaa tai tämän sopimuksen täytäntöönpanoa.

3. Australia pyrkii parhaansa mukaan edistämään Euroopan unionin PNR-järjestelmän toimintaa uudelleentarkastelun yhteydessä.

Article 11

Amendments and review of the agreement

1. The Parties may agree, in writing, to amend this Agreement. An amendment shall enter into force only after the Parties have completed any necessary internal requirements and thereafter on such date as the Parties may agree.

2. The Parties may undertake a review of the terms of the Agreement four years after its signing. Notwithstanding that period, if a PNR system is implemented in the European Union, this Agreement shall be reviewed if and when such a review would facilitate the functioning of the European Union's PNR system or the implementation of this Agreement.

3. Australia shall use its best endeavours to facilitate the functioning of the European Union's PNR system in the event of review.

12 artikla

Tietojensiirron keskeyttäminen

1. EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat olemassa olevia valtuuksiinsa käyttäen keskeyttää tullilaitokselle suunnatun tietojensiirron suojellakseen yksityishenkilöitä näiden henkilötietojen käsittelyssä, jos on erittäin todennäköistä, että tämän sopimuksen mukaisia tietosuojavaatimuksia ei noudateta, ja on perusteltua olettaa, että tullilaitos ei parhaillaan tai vastaisuudessa viipymättä toteuta vaadittavia toimenpiteitä asian ratkaisemiseksi, ja tiedonsiirron jatkaminen aiheuttaisi välittömästi uhkaavan vakavan vaaran rekisteröidyille henkilöille.

2. EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on olosuhteet huomioon ottaen toteutettava kohtuulliset toimet toimittaakseen tullilaitokselle ilmoituksen keskeyttämisestä ja antaakseen sille mahdollisuuden vastata: kaikkia keskeytyksiä tulee edeltää ilmoitus, jossa tullilaitokselle ja asiaankuuluville

Article 12

Suspension of data flows

1. The competent authorities in EU Member States may exercise their existing powers to suspend data flows to Customs in order to protect individuals with regard to the processing of their personal data where there is a substantial likelihood that the standards of protection set out in this Agreement are being infringed, there are reasonable grounds for believing that Customs is not taking or will not take adequate and timely steps to settle the case at issue and the continuing transfer would create an imminent risk of grave harm to data subjects.

2. The competent authorities in EU Member States shall make reasonable efforts in the circumstances to provide Customs with notice and an opportunity to respond, as follows: any suspension shall be preceded by notification which allows a sufficient period of time during which time Customs and the

EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille annetaan riittävästi aikaa pyrkiä pääsemään ratkaisuun, josta, jos sellainen löydetään, EU:n on ilmoitettava Australialle. EU ilmoittaa Australialle kaikista päätöksistä turvautua tämän artiklan mukaisesti valtuuksiin.

3. Tietojensiirron keskeyttäminen lakkaa heti, kun tietosuojavaatimukset on täytetty Australiassa ja asiaankuuluvia EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia tyydyttävällä tavalla ja Australia tekee siitä ilmoituksen EU:lle.

relevant competent authorities in the EU Member States shall endeavour to achieve resolution; the EU shall notify Australia of any such resolution. Any decision to invoke powers under this Article shall be communicated to Australia by the EU.

3. Any suspension shall cease as soon as the standards of protection are assured to the satisfaction of Australia and of the relevant competent authorities in the EU Member States and Australia notifies the EU accordingly.

13 artikla

Sopimuksen päättäminen

1. Kumpikin sopimuspuoli voi päättää tämän sopimuksen milloin tahansa ilmoittamalla siitä diplomaattiteitse. Sopimuksen päättäminen tulee voimaan yhdeksänkymmenen (90) päivän kuluttua päivästä, jona asiasta ilmoitettiin toiselle sopimuspuolelle.

2. Tämän sopimuksen päättämisestä huolimatta kaikkien niiden EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen käsittelyä, jotka Australian toimivaltaiset viranomaiset ovat saaneet tämän sopimuksen mukaisesti, jatketaan tähän sopimukseen sisältyvien tietosuojavaatimusten mukaisesti.

3. Tämän sopimuksen ja kaikkien sen mukaisten velvoitteiden voimassaolo, lukuun ottamatta 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua velvoitetta, päättyy eikä sopimusta ja sen mukaisia velvoitteita sovelleta enää seitsemän vuoden kuluttua allekirjoituspäivästä, jolleivät sopimuspuolet yhdessä sovi sopimuksen korvaamisesta.

Article 13

Termination of the agreement

1. Either party may terminate this Agreement at any time by notification through diplomatic channels. Termination shall take effect ninety (90) days from the date of the other party being notified thereof.

2. Notwithstanding the termination of this Agreement, all EU-sourced PNR data held by competent Australian authorities pursuant to this Agreement shall continue to be processed in accordance with the data protection standards laid down herein.

3. This Agreement and any obligations thereunder, other than the obligation under Article 13(2), shall expire and cease to have effect seven years after the date of signing, unless the parties mutually agree to replace this Agreement.

14 artikla

Lainsäädännöstä poikkeamattomuus

Tällä sopimuksella ei poiketa Australian tai Euroopan unionin tai sen jäsenvaltioiden lainsäädännöstä. Tällä sopimuksella ei luoda tai tarjota millekään yksityiselle tai julkiselle henkilölle tai osapuolelle minkäänlaisia oikeuksia tai etuja eikä muita oikeuskeinoja kuin

Article 14

Non-derogation from laws

This Agreement shall not derogate from the laws of Australia or of the EU or its Member States. This Agreement shall not create or confer any right or benefit on any other person or entity, private or public, or any remedy other than as expressly stated in this

ne, jotka sopimuksessa nimenomaisesti mainitaan. Agreement.

15 artikla

Article 15

*Voimaantulo – Väliaikainen soveltaminen – Kielet**Entry into force; provisional application; languages*

1. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen asiaa koskevien sisäisten menettelyjensä päätökseen saamisesta.

1. This Agreement shall enter into force on the first day of the month after the date on which the Parties have exchanged notifications indicating that they have completed their internal procedures for this purpose.

2. Sopimusta sovelletaan väliaikaisesti sen allekirjoittamispäivästä lähtien.

2. This Agreement shall apply provisionally as of the date of signature.

3. Tehty Brysselissä kolmantenakymmenentenä päivänä kesäkuuta 2008 kahtena alkuperäiskappaleena englannin kielellä. Sopimus laaditaan myös bulgarian, tšekin, tanskan, hollannin, viron, suomen, ranskan, saksan, kreikan, unkarin, italian, latvian, liettuan, maltan, puolan, portugalilain, romanian, slovakian, sloveenin, espanjan ja ruotsin kielellä, ja sopimuspuolet hyväksyvät nämä kielitoisinnot sopimuspuolten välisellä diplomaattisten noottien vaihdolla. Kun nämä kielitoisinnot on hyväksytty, ne ovat kaikki yhtä todistusvoimaisia.

3. Done at Brussels this thirtieth day of June 2008, in two originals, in the English language. The Agreement shall also be drawn up in the Bulgarian, Czech, Danish, Dutch, Estonian, Finnish, French, German, Greek, Hungarian, Italian, Latvian, Lithuanian, Maltese, Polish, Portuguese, Romanian, Slovak, Slovenian, Spanish and Swedish languages, and the Parties shall approve those language versions by an exchange of diplomatic notes. Once approved, the versions in those languages shall be equally authentic.

EUROOPAN UNIONIN PUOLESTA
AUSTRALIAN PUOLESTA

FOR THE EUROPEAN UNION FOR
AUSTRALIA

*Liite***EU:sta peräisin olevien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittely Australiassa**

1. Tullilaitos vaatii EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja vain niiden matkustajien osalta, jotka matkustavat Australiaan, Australiasta tai Australian kautta. Tähän sisältyvät matkustajat, jotka kulkevat Australian kautta viisumin kanssa tai ilman viisumia. EU:sta peräisin olevat PNR-tiedot ovat tullilaitoksen käytettävissä aina, kun kyseisen matkustajan matkareitin tai tietyn lennon tavanomaisen reitin määränpää tai välilasku on Australiassa.

EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen luovuttaminen*Luovuttaminen Australian hallinnossa*

2. Tullilaitos luovuttaa EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ainoastaan sopimuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti tarkoituksiin Australiassa tässä liitteessä olevassa luettelossa mainituille Australian viranomaisille tai virastoille, joiden tehtävät liittyvät suoraan tämän sopimuksen 5 artiklaan.

3. Tätä luetteloa voidaan muuttaa vaihtamalla diplomaattisia nootteja sopimuspuolten välillä, jotta siihen voidaan sisällyttää

- i) luettelossa jo mainittujen viranomaisten tai virastojen seuraajat ja
- ii) tämän sopimuksen soveltamisen aloittamisen jälkeen perustetut uudet viranomaiset tai virastot,

joiden tehtävät liittyvät suoraan tämän sopimuksen 5 artiklan 1 kohtaan.

4. EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja luovutetaan luettelossa mainituille viranomaisille ainoastaan tarvittaessa ja tapauskohtaisesti erityisen kirjallisen pyynnön perusteella. Tullilaitos luovuttaa 7 ja 8 kohdan mukaisesti EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja vasta sen jälkeen, kun se on arvioinut yksittäisen pyynnön aiheellisuuden tämän sopimuksen tarkoitusten kannalta. Tullilaitos pitää rekisteriä täl-

Australian processing of EU-sourced passenger name record (PNR) data

1. Customs shall require EU-sourced PNR data only for those passengers travelling to, from or through Australia. That includes passengers who transit through Australia with or without visas. EU-sourced PNR data accessed by Customs includes all PNR data where the travel itinerary of the passenger or the normal routing for particular flights indicates an Australian destination or stopover.

Disclosure of EU-sourced PNR data*Disclosure within the Australian Government*

2. Customs shall only disclose EU-sourced PNR data for the purpose stated in Article 5(1) of the Agreement within Australia to the Australian Government departments and agencies listed in the Schedule to this Annex, the functions of which are directly related to Article 5 of this Agreement.

3. The Schedule may be amended, by exchange of diplomatic notes between the Parties, to include:

- (i) any successor departments or agencies of those already listed in the Schedule; and
- (ii) any new departments and agencies established after the commencement of this Agreement;

the functions of which are directly related to Article 5(1) of this Agreement.

4. EU-sourced PNR data shall be disclosed to authorities listed in the Schedule only where necessary in response to specific written requests and on a case-by-case basis. In accordance with paragraphs 7 and 8, Customs shall release EU-sourced PNR information only after assessing the relevance of the specific request within the purposes of this Agreement. Customs shall maintain a log of

laisista luovuttamisista.

5. Tullilaitos ei saa luovuttaa massaluovutuksena luettelossa mainituille viranomaisille muita kuin sellaisia EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja, jotka on anonymisoitu siten, ettei rekisteröityä voida enää tunnistaa. Luettelossa mainitut viranomaiset käsittelevät tällaisia anonymisoituja tietoja ainoastaan sellaisen tilastoja, syvä- ja kehitysanalyysien, pitkäaikaistutkimuksien ja profiilien laatimiseen, jotka liittyvät tämän sopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa mainittuun tarkoitukseen. Joka tapauksessa tullilaitos ei saa luovuttaa massaluovutuksena seuraavia EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja luettelossa mainituille viranomaisille:

- iv) nimi/nimet;
- vi) muut PNR-tiedoista saadut nimet, myös PNR-tiedoissa olevien matkustajien määrä;
- vii) kaikki käytettävissä olevat yhteystiedot (mukaan lukien tietojen luovuttajan tiedot);
- xvii) yleiset merkinnät, mukaan lukien tiedot muista palveluista (OSI), tiedot erityispalveluista (SSI) ja tiedot erityispalvelua koskevista pyynnöistä (SSR), siinä määrin kuin niihin sisältyy luonnollisen henkilön tunnistamisen mahdollistavia tietoja; ja
- xviii) mahdollisesti kootut APP (Advance Passenger Processing) tai API (Advance Passenger Information) -tiedot.

Luovuttaminen kolmansien maiden hallituksille

6. Tullilaitos luovuttaa EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ainoastaan tietyille kolmansien maiden hallitusten viranomaisille, joiden tehtävät liittyvät suoraan tämän sopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa mainittuun tarkoitukseen. Tällainen luovuttaminen tapahtuu tarvittaessa ja tapauskohtaisesti sopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa lueteltujen rikosten estämiseksi tai torjumiseksi. Tullilaitos pitää rekisteriä tällaisista luovuttamisista.

such disclosures.

5. Customs shall not disclose in bulk any EU-sourced PNR data to authorities listed in the Schedule, other than EU-sourced PNR data which has been anonymised in such a way that a data subject is no longer identifiable. Such anonymised data shall be processed by the authorities listed in the Schedule only for the purpose of establishing statistics, in-depth and trend analysis, longitudinal studies and profile building related to the purpose stated in Article 5(1) of this Agreement. In any case, Customs shall not disclose in bulk any of the following EU-sourced PNR data to authorities listed in the Schedule:

- (iv) name(s);
- (vi) other names on PNR, including number of travellers on PNR;
- (vii) all available contact information (including originator information);
- (xvii) general remarks including other supplementary information (OSI), special service information (SSI) and special service request (SSR) information, to the extent that it contains any information capable of identifying a natural person; and
- (xviii) any collected advance passenger processing (APP) or advance passenger information (API) data.

Disclosure to third country governments

6. Customs shall disclose EU-sourced PNR data only to specific third country government authorities the functions of which are directly related to the purpose stated in Article 5(1) of the Agreement. Any such disclosure must be on a case-by-case basis and when necessary for the purpose of preventing or combating the offences listed in Article 5(1) of the Agreement. Customs shall maintain a log of such disclosures.

*Luovuttaminen – vuoden 1985 tullihallintolaki (Customs Administration Act 1985)**Disclosure – the Customs Administration Act 1985 (Cth)*

7. Edellä 2—6 kohdan mukaisen luovuttamisen on oltava myös vuoden 1985 tullihallintolain 16 pykälän ja vuoden 1988 yksityisyydensuojalain (Privacy Act 1988) mukainen, joissa yhdessä säädetään, että henkilö, elin tai virasto, jolle henkilötiedot luovutetaan, saa käyttää tai luovuttaa tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon tiedot annettiin henkilölle, elimelle tai virastolle.

8. Luovuttaessaan EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Australian viranomaisille tai kolmansien maiden viranomaisille 1985 tullihallintolain 16 jakson mukaisesti tullilaitos ilmoittaa luovuttamisen ehtona vastaanottajalle,

i) että EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ei saa luovuttaa edelleen ilman tullilaitoksen lupaa, jonka tullilaitos saa antaa ainoastaan sopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa mainittuun tarkoitukseen tai Australian viranomaisten osalta sopimuksen 5 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla;

ii) että vastaanottajan on käsiteltävä tällaisia EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja rekisteröidyn henkilön luottamuksellisina lainvalvontaan liittyvinä henkilötietoina;

iii) että muulloin kuin hätätilanteissa, joissa rekisteröidyn tai muiden henkilöiden henki tai fyysinen turvallisuus on vaarassa, vastaanottajan on sovellettava EU:sta peräisin oleviin PNR-tietoihin sopimuksessa vahvistettuja tietosuojavaatimuksia vastaavia vaatimuksia, myös tietojen säilyttämisaikojen osalta.

Kerättävät tiedot

9. Kerättävät EU:sta peräisin olevat PNR-tiedot:

- i) PNR-varaustunnus;
- ii) lipun varaus- tai kirjoituspäivä;
- iii) suunniteltu matkustuspäivä tai suunnitellut matkustuspäivät;
- iv) nimi/nimet;
- v) käytettävissä olevat kantaasiakasohjelmaa ja etuja koskevat tiedot (vaaliput, matkustusluokan korotus jne.);

7. Any disclosure under paragraphs 2 to 6 shall also be in accordance with section 16 of the Customs Administration Act 1985 (Cth) and the Privacy Act 1988 (Cth) which, taken together, provide that a person, body or agency to whom personal information is disclosed, shall not use or disclose the information for any purpose other than the purpose for which the information was given to the person, body or agency.

8. In disclosing EU-sourced PNR data to Australian Government authorities or third country government authorities pursuant to section 16 of the Customs Administration Act 1985 (Cth), Customs shall as a condition of disclosure, stipulate to the recipient:

(i) that the EU-sourced PNR data must not be further disclosed without the permission of Customs, which permission shall not be granted by Customs except for the purpose stated in Article 5(1) of the Agreement or in the case of the Australian Government authorities pursuant to Article 5(2) or (3) of the Agreement;

(ii) that the recipient must treat such EU-sourced PNR data as law-enforcement sensitive, confidential personal information of the data subject;

(iii) other than in emergency circumstances where the life or physical safety of a data subject or of others is under threat, that the recipient must apply to the EU-sourced PNR data data-protection standards equivalent to the data-protection standards set out in the Agreement, including those relating to the data-retention period.

Types of information collected

9. Types of EU-sourced PNR data collected:

- (i) PNR locator code;
- (ii) date of reservation/issue of ticket;
- (iii) date(s) of intended travel;
- (iv) name(s);
- (v) available frequent flier and benefit information (i.e. free tickets, upgrades, etc.);

vi) muut PNR-tiedoista saadut nimet, myös PNR-tiedoissa olevien matkustajien määrä;
 vii) kaikki käytettävissä olevat yhteystiedot (mukaan lukien tietojen luovuttajan tiedot);
 viii) kaikki käytettävissä olevat maksu- tai laskutustiedot (lukuun ottamatta muita luotokorttiin tai tiliin liittyviä maksutapahtumatietoja, joilla ei ole yhteyttä matkaa koskevaan maksutapahtumaan);
 ix) matkareitti tiettyjen PNR-tietojen osalta;
 x) matkatoimisto tai matkatoimistovirkailija;
 xi) yhteistunnusten käyttöä koskevat tiedot;
 xii) ositetut tai jaetut tiedot;
 xiii) matkustajan matkustustilanne (mukaan lukien vahvistukset ja lähtöselvitystilanne);
 xiv) lipputiedot, mukaan lukien lipun numero, yksisuuntainen lippu ja sähköisten lippujen hinnan ilmoittaminen;
 xv) kaikki matkatavaratiedot;
 xvi) paikkatiedot, mukaan lukien paikan numero;
 xvii) yleiset merkinnät, mukaan lukien tiedot muista palveluista (OSI), tiedot erityispalveluista (SSI) ja tiedot erityispalvelua koskevista pyynnöistä (SSR);
 xviii) mahdollisesti kootut APP- tai API-tiedot;

xix) kaikki aiemmin tehdyt muutokset i—xviii kohdassa lueteltuihin PNR-tietoihin.

10. PNR-tiedot sisältävät toisinaan arkaluonteisia tietoja, esimerkiksi henkilötietoja, joista käyvät ilmi rotu tai etninen alkuperä, poliittiset mielipiteet, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiyhdistyksen jäsenyys, ja tietoja henkilön terveydentilasta tai seksuaalisesta käyttäytymisestä ("arkaluonteiset EU:sta peräisin olevat tiedot"). Tullilaitos suodattaa tällaiset arkaluonteiset EU:sta peräisin olevat tiedot ja poistaa ne viipymättä ilman edelleen käsittelyä.

EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen siirtäminen

11. Tullilaitos tekee yhteistyötä yksittäisten lentoyhtiöiden kanssa varmistaakseen, että EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen siirtämisestä koskevat vaatimukset ovat asianmukai-

(vi) other names on PNR, including number of travellers on PNR;

(vii) all available contact information (including originator information);

(viii) all available payment/billing information (not including other transaction details linked to a credit card or account and not connected to the travel transaction);

(ix) travel itinerary for specific PNR;

(x) travel agency/travel agent;

(xi) code share information;

(xii) split/divided information;

(xiii) travel status of passenger (including confirmations and check-in status);

(xiv) ticketing information, including ticket number, one way tickets and automated ticket fare quote;

(xv) all baggage information;

(xvi) seat information, including seat number;

(xvii) general remarks including other supplementary information (OSI), special service information (SSI) and special service request (SSR) information;

(xviii) any collected advance passenger processing (APP) or advance passenger information (API) data;

(xix) all historical changes to the PNR data listed in numbers (i) to (xviii).

10. PNR data will at times contain certain sensitive data, namely data revealing racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, and data concerning health or sex life ("sensitive EU-sourced data"). Customs shall filter out all such sensitive EU-sourced data and shall delete all such data without any further processing.

Transfer of EU-sourced PNR data

11. Customs shall work with individual air carriers to ensure that EU-sourced PNR data transfer requirements are judicious and proportionate, consistent with the need to ensure

sia ja oikeasuhteisia sekä vastaavat tarvetta varmistaa EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen ajantasaisuus, tarkkuus ja täydellisyys.

Normaaleissa olosuhteissa tullilaitos vaatii EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen alustavaa siirtoa 72 tuntia ennen lennon suunniteltua lähtöaikaa ja voi vaatia ainoastaan enintään viisi EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen rutiinisiirtoa yksittäisen lennon osalta. Tullilaitos voi lisäksi vaatia 72 tunnin määräajasta riippumatta tarvittaessa ad hoc -"työntösiirtoja", jotta voidaan auttaa vastaamaan lentoon, lentojen sarjaan tai reittiin kohdistuviin erityisiin uhkiin tai tämän sopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa mainittuihin tarkoituksiin liittyviin muihin olosuhteisiin. Tullilaitos toimii kyseistä harkintavaltaa käyttäessään harkitusti ja oikeasuhteisesti.

Tietojen säilyttäminen

12. Tullilaitos säilyttää EU:sta peräisin olevat PNR-tiedot enintään kolme ja puoli vuotta PNR-tietojen vastaanottopäivästä, minkä ajan jälkeen tiedot voidaan arkistoida vielä kahdeksi vuodeksi. Arkistoituihin tietoihin sallitaan pääsy ainoastaan tapauskohtaisesti tutkintatarkoituksiin.

13. Sen estämättä, mitä 12 kohdassa määrätään, tullilaitoksen anonymisoimia EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja ei tarvitse arkistoida, mutta joka tapauksessa tullilaitos tai muut virastot saavat säilyttää niitä enintään viisi ja puoli vuotta siitä, kun tullilaitos vastaanotti ne.

14. Tullilaitoksen on poistettava EU:sta peräisin olevat PNR-tiedot tämän määräajan päätyttyä, paitsi 15 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

15. Käynnissä olevaan oikeudelliseen menettelyyn tai rikostutkintaan liittyvät tiedot voidaan säilyttää, kunnes menettely tai tutkinta on saatu päätökseen. Tietojen säilyttämistä koskevaa kysymystä tutkitaan tämän sopimuksen 11 artiklan mukaisesti suoritettavassa uudelleentarkastelussa.

the timeliness, accuracy and completeness of the EU-sourced PNR data.

Under normal circumstances, Customs shall require an initial transmission of EU-sourced PNR data at 72 hours before scheduled departure and shall require a maximum of only five routine transmissions of EU-sourced PNR data in respect of any particular flight. Irrespective of the 72-hour time-frame, Customs may in addition require ad hoc pushes where necessary to assist in responding to specific threats to a flight, set of flights, route or other circumstances associated with the purpose defined in Article 5(1) of this Agreement. In exercising this discretion, Customs will act judiciously and proportionately.

Data retention

12. Customs shall retain EU-sourced PNR data for no more than three-and-a-half years after the date of receipt of the PNR data by Customs, after which time the data may be archived for two further years. Archived PNR data may be accessed only on a case-by-case basis for investigative purposes.

13. Notwithstanding paragraph 12, no EU-sourced PNR data anonymised by Customs need be archived, but in any event shall not be retained by Customs or other agencies for more than five-and-a-half years after the date of receipt of the PNR data by Customs.

14. Customs must delete EU-sourced PNR data at the end of that period, except as provided for in paragraph 15.

15. Data that relates to ongoing judicial proceedings or a criminal investigation may be retained until the proceedings or investigations are concluded. The issue of data retention will be considered as part of the review conducted under Article 11 of this Agreement.

Pääsy tietoihin ja muutoksenhaku*Yksityisyydensuoja*

16. Vuoden 1988 yksityisyydensuojalaki (Privacy Act) sääntelee Australian useimpien viranomaisten ja virastojen hallussa olevien henkilötietojen keruuta, käyttöä, tallennusta ja luovuttamista, turvallisuutta ja niihin pääsyä sekä niiden muuttamista. Tullilaitos on yksityisyydensuojalain alainen, ja sen on käsiteltävä EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja mainitun lain mukaisesti.

PNR-tietojen luovuttaminen

17. Henkilön toimittamat tai hänen puolestaan toimitetut PNR-tiedot luovutetaan henkilölle yksityisyydensuojalain ja vuoden 1982 tiedonvälityksen vapautta koskevan lain (Freedom of Information Act 1982) (FOI Act) mukaisesti pyynnöstä. Tullilaitos ei luovuta PNR-tietoja yleisölle, paitsi rekisteröidyille tai heidän edustajilleen Australian lainsäädännön mukaisesti. Tullilaitokselle voidaan esittää pyyntö tutustua henkilötietoihin, jotka sisältyvät pyytäjän toimittamiin PNR-tietoihin.

Tietosuojatoimenpiteet – Vuoden 1988 yksityisyydensuojalaki (Privacy Act)

18. Tullilaitoksen hallussa olevien henkilötietojen, jotka ovat yksityisyydensuojalaissa tarkoitettuja ja sen soveltamiseksi määritellyjä "henkilötietoja", on täytettävä yksityisyydensuojalain vaatimukset kyseisten tietojen suojaamisesta. Tullilaitoksen on käsiteltävä PNR-tietoja yksityisyydensuojalain mukaisesti, erityisesti tällaisten tietojen keruun, käytön, tallennuksen, turvallisuuden, tietoihin pääsyn ja niiden muuttamisen sekä luovuttamisen osalta.

19. Henkilöt voivat tehdä valituksen PNR-tietojen käsittelystä tullilaitoksessa suoraan tullilaitokselle ja sitten yksityisyydensuojalain nojalla yksityisyydensuojavaltuutetulle.

Access and redress*Privacy protection*

16. The Privacy Act 1988 (Cth) (Privacy Act) governs the collection, use, storage and disclosure, security and access and alteration of personal information held by most Australian Government departments and agencies. Customs is subject to the Privacy Act and is required to handle EU-sourced PNR data in accordance with the Privacy Act.

Disclosure of PNR data and information

17. PNR data furnished by or on behalf of an individual must be disclosed to the individual in accordance with the Privacy Act and the Freedom of Information Act 1982 (Cth) (FOI Act) upon request. Customs must not disclose PNR data to the public, except to the data subjects or their agents in accordance with Australian law. Requests for access to personal information contained in PNR data that was provided by the requestor may be submitted to Customs.

Data protection measures — Privacy Act 1988 (Cth)

18. Any personal information retained by Customs that is "personal information" within the meaning of, and for the purposes of, the Privacy Act must meet the requirements of the Privacy Act regarding the protection of such information. Customs must handle PNR information in accordance with the Privacy Act, in particular as regards the collection, use, storage, security, access and alteration and disclosure of any such data.

19. Complaints by individuals concerning Customs handling of its PNR data may be made directly to Customs and then pursuant to the Privacy Act to the Privacy Commissioner.

Tietosuojatoimenpiteet – Yksityisyydensuojaa koskevat tarkastukset

20. Australian riippumaton yksityisyydensuojavaltuutettu voi tutkia yksityisyydensuojalain noudattamista virastoissa sekä seurata ja tutkia, noudattaako tullilaitos sitä.

21. Tullilaitos on toteuttanut yksityisyydensuojalain nojalla järjestelyjä, joiden ansiosta yksityisyydensuojavaltuutetun toimisto voi suorittaa säännöllisiä virallisia tarkastuksia, jotka koskevat tullilaitoksen politiikan ja menettelyjen kaikkia näkökohtia EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen käytön ja käsittelyn sekä niihin pääsyn osalta. Lisäksi tullilaitoksella on oma sisäisen tarkastuksen ohjelma, jonka tavoitteena on varmistaa mahdollisimman korkeatasoinen matkustajatietojen ja EU:sta peräisin olevien PNR-tietojen suoja.

Tietosuojatoimenpiteet – Vuoden 1982 tiedonvälityksen vapautta koskeva laki (FOI Act)

22. Tullilaitos on tiedonvälityksen vapautta koskevan lain alainen. Sen mukaan tullilaitoksen on luovutettava asiakirjoja niitä pyytävälle henkilölle tietyin poikkeuksin. Mainitussa laissa säädetään, että poikkeuksia koskevat päätökset on tehtävä tapauskohtaisesti. Siinä on joukko poikkeuksia arkaluonteisten tietojen suojelemiseksi luovuttamiselta, mukaan lukien poikkeukset sellaisten asiakirjojen luovuttamisen osalta, jotka koskevat kansallista turvallisuutta, puolustusta, kansainvälisiä suhteita, lainvalvontaa, yleisen turvallisuuden suojelemista ja yksityisyyttä. Tullilaitoksen on ilmoitettava EU:lle kaikista päätöksistään luovuttaa yleisölle mainitun lain mukaisesti EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä.

23. Pyynnöt tullilaitoksen tietokannassa olevien PNR-tietojen oikaisemisesta voidaan tehdä suoraan tullilaitokselle tiedonvälityksen vapautta koskevan lain tai yksityisyydensuojalain nojalla.

Data protection measures — Privacy audits

20. Australia's independent Privacy Commissioner can investigate compliance by agencies with the Privacy Act, and monitor and investigate the extent to which Customs complies with the Privacy Act.

21. Under the Privacy Act, Customs has put arrangements in place for the Office of the Privacy Commissioner to undertake regular formal audits of all aspects of Customs EU-sourced PNR data use, handling and access policies and procedures. In addition, Customs has its own internal audit program directed at ensuring the highest levels of protection for passenger information and EU-sourced PNR data.

Data protection measures — Freedom of Information Act 1982 (Cth)

22. Customs is subject to the FOI Act which requires Customs to release documents to any person who requests them, subject to the exceptions and exemptions in the FOI Act. The FOI Act requires decisions on exemptions to be made on a case-by-case basis. There are a range of exemptions in the FOI Act to protect sensitive information from disclosure, including exemptions for documents affecting national security, defence, international relations, law enforcement, protection of public safety and personal privacy. Customs shall inform the EU of any decision regarding the public disclosure of EU-sourced PNR data under the FOI Act within one month of the decision having been taken.

23. Requests for the rectification of PNR data held in the Customs database may be made directly to Customs pursuant to the FOI Act or the Privacy Act.

Muut suojatoimenpiteet – Vuoden 1976 laki oikeusasiamiehestä (Ombudsman Act 1976)

24. Lentomatikustajilla on oikeus tehdä vuoden 1976 oikeusasiamieslain nojalla valitus Kansainyhteisön oikeusasiamiehelle siitä, miten tullilaitos on kohdellut heitä rajanylityksen yhteydessä.

Other protection measures — Ombudsman Act 1976 (Cth)

24. Air passengers have the right to complain to the Commonwealth Ombudsman regarding their treatment by Customs during border processing on the basis of the Ombudsman Act 1976 (Cth).

PNR-tietoihin sovellettavat tullilaitoksen tietoturvatimet

25. Tullilaitoksen on jatkettava seuraavien tietoturvatimien soveltamista:

i) pääsy PNR-tietoihin rajoitetaan vähäiseen määrään tullilaitoksen virkailijoita, jotka tullilaitoksen pääjohtaja on erityisesti valtuuttanut vuoden 1901 tullilain (Customs Act 1901) mukaisesti käsittelemään PNR-tietoja; ja

ii) käytetään kattavaa fyysistä ja sähköistä PNR-tietoja koskevaa turvallisuusjärjestelmää eli tietokone- ja verkkojärjestelmää, joka

a) eristää PNR-tiedot tullilaitoksen yleisestä ympäristöstä ja on erillinen tullilaitoksen muista TT-järjestelmistä ja -verkoista;

b) sijaitsee Australiassa tullilaitoksen turvalla alueella, johon on rajoitettu pääsy; ja

c) edellyttää turvattua, monikerroksista sisäänkirjausta PNR-tietoihin pääsemiseksi.

Customs PNR data security measures

25. Customs shall continue to have the following data-security measures in place:

(i) access to PNR data shall be restricted to a limited number of officers within Customs who are specifically authorised by the Chief Executive Officer of Customs under the Customs Act 1901 (Cth) for the purposes of processing PNR data; and

(ii) a comprehensive physical and electronic security system for PNR data shall be in place — namely a computer system and network that:

(a) isolates PNR data from the general Customs environment and is separate to all other Customs IT systems and networks;

(b) is located in a secure, limited access area of Customs in Australia; and

(c) requires a secure, layered level of logins to access PNR data.

Täytäntöönpano

26. Australian lainsäädännössä säädetään hallinnollisista, siviili- ja rikosoikeudellisista täytäntöönpanotoimenpiteistä, mukaan lukien rekisteröityjen oikeus hallinnolliseen muutoksenhaakuun tai oikeussuojakeinoihin, jotka ovat käytettävissä tapauksissa, joissa Australian yksityisyyden suojaa koskevia lakeja ja määräyksiä on rikottu tai tietoja on luovutettu luvattomasti. Esimerkiksi vuoden 1914 rikoslaissa (Crimes Act 1914), vuoden 1999 laissa julkisista palveluista (Public Service Act 1999), vuoden 1985 tullihallintolaissa (Customs Administration Act 1985), vuoden 1979 laissa Australian liittovaltion poliisista (Aust-

Enforcement

26. Administrative, civil, and criminal enforcement measures, including the right of every data subject to have access to administrative or judicial remedy, are available under Australian law for violations of Australian privacy laws and rules, and unauthorised disclosure of information. For example, the Crimes Act 1914 (Cth), the Public Service Act 1999 (Cth), the Customs Administration Act 1985 (Cth), the Australian Federal Police Act 1979 (Cth) and internal disciplinary codes of the agencies specified in the attached Schedule, provide penalties in the case of violations up to and including impris-

ralian Federal Police Act 1979) ja liitteenä onment.
olevassa luettelossa mainittujen viranomais-
ten ja virastojen sisäisissä kurinpitösäännök-
sissä säädetään mainittujen säännösten rik-
komisesta rangaistuksia aina vankeusrangais-
tukseen saakka.

Yhteistyö

27. Poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön edistämiseksi tullilaitos kannustaa Australian toimivaltaisia viranomaisia toimitamaan PNR-tiedoista peräisin olevaa analyttistä tietoa asianomaisten EU:n jäsenvaltioiden poliisi- ja oikeusviranomaisille ja tarvittaessa Europolille ja Eurojustille ottaen huomioon Australian hallituksen arvion EU:n oikeusjärjestelmissä käytettävissä olevien tietosuojatoimenpiteiden riittävydestä.

Cooperation

27. In order to foster police and judicial cooperation, Customs shall encourage the transfer of analytical information flowing from PNR data by competent Australian Government authorities to the police and judicial authorities in the EU Member States concerned and, where appropriate, to Europol and Eurojust subject to Australian Government assessment of the adequacy of data-protection measures available within EU jurisdictions.

Liitteen luettelo

Seuraavassa on luettelo tämän liitteen 2 kohdan soveltamiseksi:

1. Australian rikosasiainkomitea (Australian Crime Commission)
2. Australian liittovaltion poliisi (Australian Federal Police)
3. Australian turvallisuustiedustelupalvelu (Australian Security Intelligence Organisation)
4. Kansainyhteisön ylisyyttäjä (Commonwealth Director of Public Prosecutions)
5. Maahanmuutto- ja kansalaisuusosasto (Department of Immigration and Citizenship).

Schedule to the Annex

The following are listed, in alphabetical order, for the purposes of paragraph 2 of this Annex:

1. Australian Crime Commission;
2. Australian Federal Police;
3. Australian Security Intelligence Organisation;
4. Commonwealth Director of Public Prosecutions; and
5. Department of Immigration and Citizenship.